

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

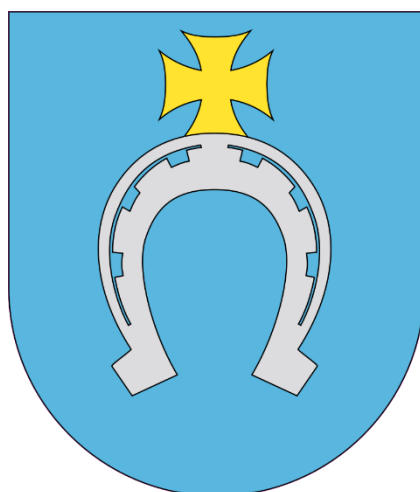
Dofinansowane przez
Unię Europejską

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”
Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus
Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

Załącznik do Uchwały nr XI/.../2025
Rady Gminy Lutowiska
z dnia 26 lutego 2025 r.

LOKALNY PLAN DEINSTYTUCJONALIZACJI USŁUG SPOŁECZNYCH DO 2030 ROKU DLA GMINY LUTOWISKA

Lutowiska, 2025

Województwo Podkarpackie - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie
ul. Hetmańska 9, 35-045 Rzeszów tel. 17 747 06 00 fax. 17 747 06 01 e-mail: sekretariat@rops.rzeszow.pl www.rops.rzeszow.pl

Województwo Podkarpackie

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
w Rzeszowie

Spis treści

Słownik skrótów i pojęć	4
1. Wprowadzenie i metodologia	5
2. Komplementarność z dokumentami strategicznymi	7
3. Charakterystyka gminy Lutowiska	12
3.1. Ogólna charakterystyka	12
3.2. Diagnoza sytuacji społecznej	13
4. Analiza zasobów środowiskowych	16
4.1. Analiza zasobów systemu wsparcia i realizowanych dotychczas usług	16
4.2. Analiza zasobów organizacji społecznych i nieformalnych sieci wsparcia oraz realizowanych dotychczas usług	26
4.3. Analiza zasobów podmiotów komercyjnych realizujących usługi społeczne	27
4.4. Analiza SWOT w kontekście usług społecznych na terenie gminy Lutowiska	27
5. Diagnoza w zakresie potrzeb	31
5.1. Diagnoza potrzeb mieszkańców gminy	31
5.2. Diagnoza potrzeb wybranych grup docelowych	37
5.3. Diagnoza potrzeb instytucji i organizacji społecznych	40
5.4. Diagnoza w zakresie najbliższych kręgów wsparcia	40
6. Analiza potrzeb	42
6.1. Obecnie realizowane usługi i formy wsparcia	42
6.2. Diagnoza usług deficytowych	43
6.3. Diagnoza potrzeb kadrowych i profesji społecznych	44
6.4. Przyczyny nierealizowania usług społecznych	45
Plan deinstytucjonalizacji usług	46

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”

Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus
Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

7. Część programowa	47
8. Źródła finansowania wdrożenia i realizacji planu.....	63
9. System monitorowania i oceny (ewaluacji).....	68
10. Spis rysunków i tabel	74

Województwo Podkarpackie - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie

ul. Hetmańska 9, 35-045 Rzeszów tel. 17 747 06 00 fax. 17 747 06 01 e-mail: sekretariat@rops.rzeszow.pl www.rops.rzeszow.pl

Województwo Podkarpackie

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
w Rzeszowie

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”

Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus
Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

Słownik skrótów i pojęć

DPS	Dom Pomocy Społecznej
GUS	Główny Urząd Statystyczny
LPDI	Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych
NGO	Non governmental organisations - oznaczający organizacje pozarządowe
OPS	Ośrodek Pomocy Społecznej
UG	Urząd Gminy Lutowiska

Województwo Podkarpackie - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie

ul. Hetmańska 9, 35-045 Rzeszów tel. 17 747 06 00 fax. 17 747 06 01 e-mail: sekretariat@rops.rzeszow.pl www.rops.rzeszow.pl

1. Wprowadzenie i metodologia

Deinstytucjonalizacja usług społecznych stanowi ważny kierunek rozwoju i zmian polityki społecznej państwa, szczególnie w kontekście aktualnych wyzwań i potrzeb społecznych ujawniających się na szczeblach lokalnych. Zgodnie z jedną z definicji jest to całość planowania transformacji i zmniejszania rozmiaru zakładów stacjonarnych lub ich likwidacji, przy jednoczesnym zapewnieniu innego rodzaju różnorodnych usług opieki, bazujących na standardach wynikających z praw człowieka i zorientowanych na rezultaty¹.

Celem niniejszego Lokalnego Planu jest wyznaczenie kierunków rozwoju usług społecznych na szczeblu gminnym, zarówno w zakresie koniecznych interwencji, jak i podjęcia działań o charakterze prewencyjnym i profilaktycznym. Jednym z celów dokumentu jest dokonanie pogłębionej diagnozy potrzeb społecznych w społeczności lokalnej co do zakresu i form usług, stanowiącej postawę do formułowania zadań i działań jednostek samorządu terytorialnego w zakresie kreacji i realizacji usług społecznych.

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych dla Gminy Lutowiska powstał pozostając w pełnej zgodności i w oparciu o rekomendowane przez MRiPS „Ogólnopolskie ramowe wytyczne tworzenia lokalnych planów deinstytucjonalizacji usług społecznych”.

W przygotowanie dokumentu na każdym jego etapie zaangażowane były podmioty wdrażające go w przyszłości. Szereg metod, stosowanych dla potrzeb pozyskania informacji niezbędnych do odwzorowania w części diagnostycznej dokumentu prowadził do rzetelnego poznania stanu zastanego. Wśród głównych metod i narzędzi zastosowanych w trakcie realizacji projektu wymienić można:

1. Badania ankietowe typu CAWI, stanowiące diagnozę potrzeb mieszkańców gminy

¹ Definicja UNICEF (źródło: MRiPS, Ogólnopolskie wytyczne tworzenia lokalnych planów deinstytucjonalizacji usług społecznych)

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”

Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

2. Badania ankietowe typu CAWI, stanowiące diagnozę potrzeb OPS i innych podmiotów wdrażających LPDI
3. 3 warsztaty planistyczne z Zespołem roboczym ds. opracowania, wdrażania i monitorowania LPDI oraz grupami tematycznymi, w tym tryb obiegowy opiniowania wypracowanych materiałów
4. Zogniskowany wywiad grupowy (FGI) z opiekunami niepełnosprawnych dzieci i młodzieży, w tym dzieci z niepełnosprawnością intelektualną
5. Zogniskowany wywiad grupowy (FGI) z opiekunami osób starszych, niesamodzielnych długotrwale chorych
6. Badania danych zastanych (Desk research)

Ogólnopolskie wytyczne tworzenia lokalnych planów deinstytucjonalizacji usług społecznych wskazują, iż na poziomie samorządu należy powołać Zespół ds. opracowania, wdrażania i monitorowania LPDI. Ze względu na zróżnicowanie rodzaju usług społecznych Zespół roboczy powinien mieć charakter interdyscyplinarny. Kieruje nim Koordynator odpowiedzialny za opracowanie i prowadzenie procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych, a w późniejszym czasie monitorowanie realizacji planu. Skład i zakres jego prac jest integralną częścią dokumentu.

W skład tegoż zespołu w gminie Lutowiska wchodzi 7 członków:

1. Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej pełniący jednocześnie funkcję Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego i Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
2. Pracownik socjalny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
3. Dyrektor Gminnego Ośrodka Kultury w Lutowiskach
4. Radna Gminy Lutowiska, pracownik Zespołu Szkół w Lutowiskach
5. Radny Gminy Lutowiska
6. Sołtys sołectwa Stuposiany, przewodnicząca Koła Gospodyń Wiejskich w Stuposianach
7. Przewodnicząca Koła Gospodyń Wiejskich w Lutowiskach

Województwo Podkarpackie - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie

ul. Hetmańska 9, 35-045 Rzeszów tel. 17 747 06 00 fax. 17 747 06 01 e-mail: sekretariat@rops.rzeszow.pl www.rops.rzeszow.pl

2. Komplementarność z dokumentami strategicznymi

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych dla gminy Lutowiska jest zgodny i komplementarny względem dokumentów europejskich i krajowych kierujących rozwój i kształt usług społecznych, takich jak:

- Ogóloeuuropejskie Wytyczne dotyczące przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności
- Strategia Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do roku 2030, z perspektywą do 2035 r.
- Zdrowa Przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021–2027, z perspektywą do 2030
- Krajowy Plan Transformacji
- Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030
- Rekomendacje MFIPR: „Włączenie społeczne w Programach Regionalnych”

Dokumentem regionalnym kierującym rozwój usług społecznych w województwie podkarpackim jest Podkarpacki Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji na lata 2023–2025. Dokument ma w głównej mierze na celu zbudowanie skutecznego i trwałego systemu świadczenia usług społecznych w województwie podkarpackim do 2030 r. Plan identyfikuje działania w 5 obszarach interwencji, tj.:

1. Osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność oraz ich opiekunowie i rodziny
2. Rodzina i dzieci, w tym dzieci z niepełnosprawnościami
3. Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego
4. Osoby w kryzysie bezdomności i zagrożone wykluczeniem z dostępu do mieszkań
5. Obywatele państw trzecich, w tym migranci

W Planie założono również działania wspierające i monitorujące, które są wspólne dla wszystkich obszarów:

- Koordynacja usług społecznych m.in. przez wspieranie tworzenia i działalności centrów usług społecznych lub miejsc koordynacji usług

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”

Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

społecznych, szkoleń z zakresu deinstytucjonalizacji, wymiana dobrych praktyk.

- Diagnozowanie sytuacji w województwie w zakresie deinstytucjonalizacji i rozwoju usług społecznych oraz ekonomii społecznej.
- Monitorowanie i ocena realizacji Podkarpackiego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji.
- Nabywanie, doskonalenie kompetencji i kwalifikacji zawodowych kadry pomocy i integracji społecznej oraz kadry realizującej usługi społeczne m.in. specjalistyczne i tematyczne szkolenia, warsztaty, superwizje, wyjazdy studyjne.
- Organizowanie i wspieranie współpracy pomiędzy instytucjami oraz podmiotami działającymi w obszarze polityki społecznej m.in. wspierania rodziny i pieczy zastępczej, pomocy społecznej, rehabilitacji społeczno-zawodowej osób z niepełnosprawnościami.
- Rozwój podmiotów ekonomii społecznej w szczególności przedsiębiorstw społecznych realizujących usługi społeczne².

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych dla gminy Lutowiska jest komplementarny i zgodny z wyżej wymienionymi zapisami, stanowiąc jednocześnie jedno z narzędzi realizacji i wdrażania Podkarpackiego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji na lata 2023–2025.

Ponadto dokument pozostaje w związku i zgodności ze:

1. Strategią rozwoju województwa – Podkarpackie 2030
2. Programem Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021–2027
3. Wojewódzkim Planem Transformacji Województwa Podkarpackiego na lata 2022–2026
4. Wojewódzkim Programem Pomocy Społecznej na lata 2016–2023
5. Wojewódzkim Programem na rzecz Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i Przeciwdziałania Ich Wykluczeniu Społecznemu na lata 2021–2030

² Podkarpacki Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji na lata 2023–2025

6. Wojewódzkim Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022–2030
7. Wojewódzkim Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2023
8. Wojewódzkim Programem Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2021–2030
9. Programem współpracy Samorządu Województwa Podkarpackiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2023
10. Podkarpackim Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2021–2024

Dokumenty lokalne

Najważniejszymi dokumentami gminy Lutowiska dotyczącymi realizowania usług społecznych są:

1. Statut Gminy
2. Strategia Rozwoju Gminy Lutowiska 2023-2030
3. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lutowiska na lata 2022-2027
4. Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2024-2026
5. Gminny Program Przeciwdziałania Pomocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2030
6. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Lutowiska na lata 2025 – 2027.

Jednym z celów strategicznych określonych w Strategii Rozwoju Gminy Lutowiska 2023 – 2030 jest „Wysoka jakość i dostępność infrastruktury społecznej dla wzmocnienia kapitału społecznego”. Cele operacyjne, służące do realizacji celu strategicznego, to:

- rozwój infrastruktury społecznej, w tym zapewnienie wysokiej jakości kształcenia i szkolenia;

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”

Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

- realizacja polityki zdrowotnej i społecznej odpowiadającej potrzebom ludności;
- zapewnienie odpowiednich obiektów rekreacyjnych dla spędzania wolnego czasu³.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lutowiska na lata 2022-2027 wyznacza cel strategiczny nr II Aktywizacja i integracja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym obejmujący cele operacyjne, które są istotne z perspektywy opracowania LPDI - aktywizacja osób niepełnosprawnych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym, aktywizacja i pomoc seniorom oraz wsparcie osób ubogich.

W ramach celu strategicznego nr I Rozwój systemu wsparcia rodziny ze szczególnym uwzględnieniem rodzin dysfunkcyjnych wyznaczono kierunki działania, m.in. poszerzenie oferty poradnictwa specjalistycznego dla rodzin, usprawnienie współpracy pomiędzy instytucjami zajmującymi się polityką społeczną i socjalną oraz poszerzenie oferty poradnictwa rodzinnego i psychologicznego. Cel Strategiczny nr III Świadome, aktywne i zdrowe społeczeństwo zakłada m.in. promowanie aktywności społecznej wśród osób starszych i niepełnosprawnych oraz wspieranie istniejących oraz nowopowstających organizacji społecznych i pozarządowych⁴.

Głównym celem Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2024-2026 jest rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb rodzin przejawiających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Program wyznacza cele strategiczne dla obu obszarów priorytetowych – rodziny oraz dzieci i młodzieży:

- Wzmocnienie roli i funkcji rodziny oraz jej wieloaspektowy rozwój, obejmujące cele operacyjne takie jak: usamodzielnienie ekonomiczne, wsparcie rodziny w podejmowaniu i utrzymaniu zatrudnienia, przeciwdziałanie uzależnieniom, pomoc rodzinom będącym w trudnej sytuacji materialnej, rozwijanie zdolności opiekuńczo – wychowawczych

³ Strategia Rozwoju Gminy Lutowiska 2023 - 2030

⁴ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lutowiska na lata 2022-2027

rodziny, wzmocnienie procesów służących integracji rodziny i
przeciwdziałanie rozpadowi rodzin, umożliwienie powrotu dzieciom z
pieczy zastępczej do rodzin biologicznych, rozwój kompetencji
specjalistycznej kadry zajmującej się pomocą rodzinie

- Zapewnienie możliwości wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży w gminie Lutowiska, obejmujące cele operacyjne takie jak: podniesienie poziomu bezpieczeństwa w gminie oraz zapobieganie uzależnieniom, promocja pozytywnych wzorców zachowań, wyrównywanie szans edukacyjnych, wsparcie dzieci i młodzieży, w tym z rodzin niewydolnych opiekuńczo.

Cele szczegółowe Gminnego Programu Przeciwdziałania Pomocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2030 obejmują diagnozę i monitoring problemu przemocy, podniesienie świadomości i wrażliwości społecznej, podniesienie kompetencji zawodowych pracowników służb i instytucji oraz zapewnienie kompleksowej pomocy członkom rodzin.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Lutowiska na lata 2023 – 2024 formułuje następujące cele szczegółowe:

- Upowszechnianie i zwiększanie poziomu wiedzy na temat zagrożeń i szkód związanych z używaniem alkoholu, wynikających z używania narkotyków oraz wiedzy na temat uzależnień behawioralnych poprzez prowadzenie działalności edukacyjnej i informacyjnej.
- Zapewnianie i zwiększanie oferty profilaktycznej w zakresie uzależnień na wszystkich poziomach profilaktyki.
- Zwiększanie dostępności terapeutycznej i profesjonalnej pomocy dla osób używających alkohol i narkotyki szkodliwie oraz członków ich rodzin, w tym osób doznających przemocy w rodzinie.

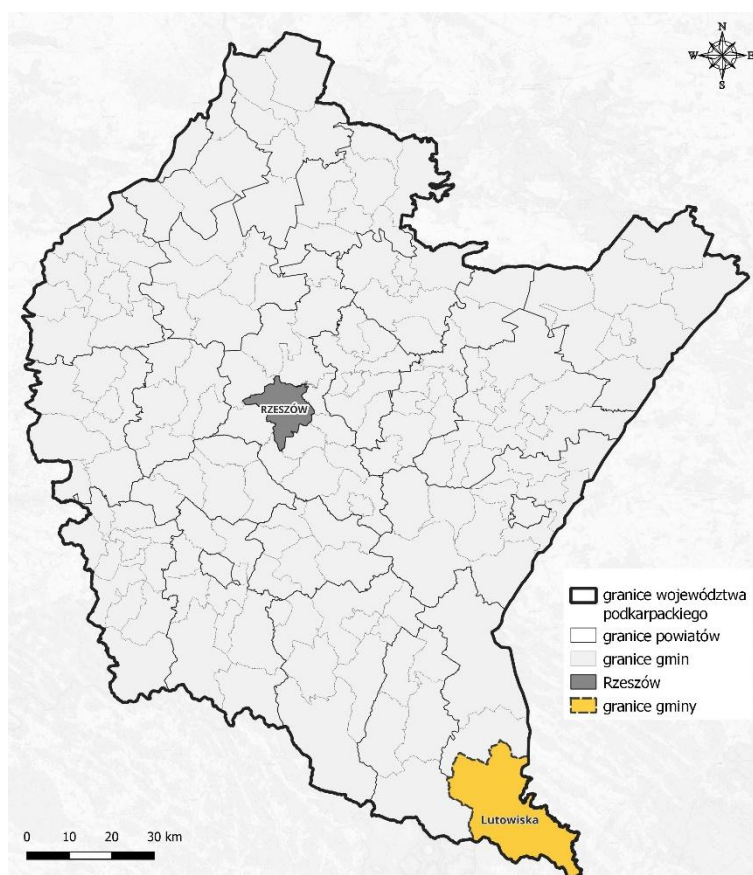

3. Charakterystyka gminy Lutowiska

3.1. Ogólna charakterystyka

Gmina wiejska Lutowiska położona jest w południowo-wschodniej części województwa podkarpackiego, w powiecie bieszczadzkim i zajmuje powierzchnię wynoszącą 47 562 ha. Z uwagi na niezwykle bogate walory środowiskowe i krajobrazowe jest jednostką typowo turystyczną, a połowa jej obszaru objęta jest ścisłą ochroną przyrody w ramach Bieszczadzkiego Parku Narodowego. Ponadto gmina mieści się w granicach Obszarów Natura 2000, Wschodniobeskidzkiego Obszaru Chronionego Krajobrazu i Parku Krajobrazowego Doliny Sanu. Cechą charakterystyczną gminy jest zalesienie sięgające ponad 90% jej powierzchni.

Rysunek nr 1. Lokalizacja gminy Lutowiska na tle województwa podkarpackiego

źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUGiK

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”

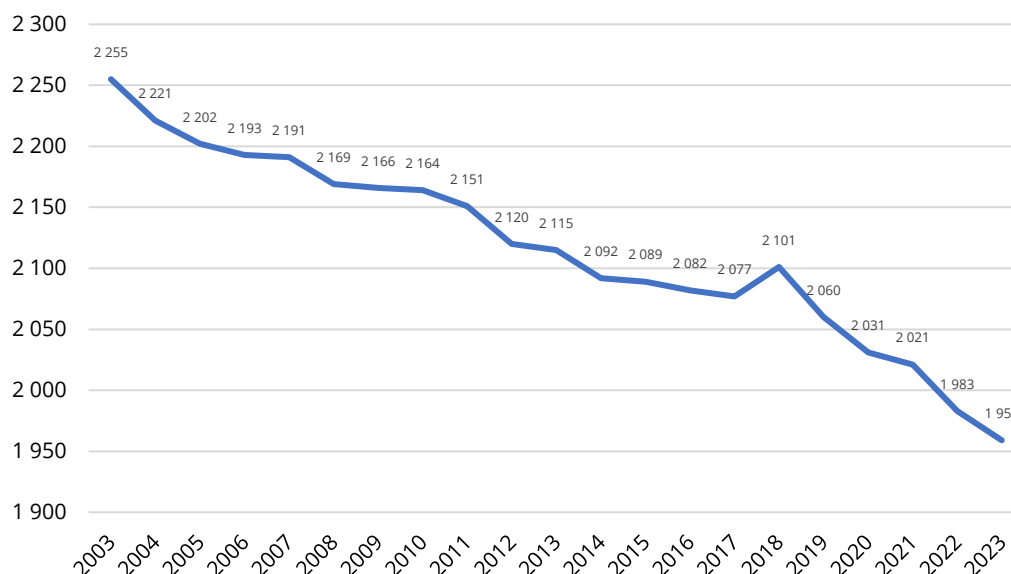
Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

Gmina Lutowiska oddalona jest od miasta wojewódzkiego Rzeszowa o około 130 km, zaś od stolicy kraju - Warszawy o około 450 km. Gmina Lutowiska graniczy z takimi gminami jak: Cisna i Czarna, a jej granica stanowi granicę administracyjną Polski z Ukrainą i Słowacją. Z punktu widzenia administracyjnego składa się z 29 miejscowości podstawowych, z czego 20 to wsie skupiające łącznie 7 sołectw.

3.2. Diagnoza sytuacji społecznej

Gmina Lutowiska zamieszkiwana jest przez 1 959 osób, a gęstość zaludnienia wynosi 4 os./km²⁵. Liczba ludności jednostki od ponad 20 lat spada. Od 2003 roku w gminie ubyło ok. 300 osób, co stanowi względem 2003 roku ubytek o ok. 13% populacji. W roku 2023 w gminie Lutowiska połowę mieszkańców stanowili mężczyźni (ok. 50%), wobec ok. 50% kobiet.

Rysunek nr 2. Liczba ludności gminy Lutowiska w latach 2003 - 2023 (stan na 31 grudnia)

źródło: BDL GUS (data pozyskania 11.10.2024 r.)

Gmina Lutowiska ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -13, odpowiada to przyrostowi naturalnemu -6,58 na 1000 mieszkańców jednostki. Saldo migracji wewnętrznych w jednostce w 2023 roku wynosiło -11, zaś migracji zagranicznych

⁵ Stan na 31.12.2023 r. (źródło: BDL GUS, data pozyskania 11.10.2024 r.)

0. Prognozy demograficzne GUS wskazują, iż w roku 2060 liczba ludności w gminie wynosić będzie 948, co wskazuje na utrzymanie się tendencji spadkowej. W 2023 roku wśród mieszkańców 65,0% to osoby w wieku produkcyjnym, odsetek osób w wieku poprodukcyjnym, wynoszący 22,6%, przewyższa odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym (12,5%) i zgodnie z danymi statystycznymi stale rośnie. Oznacza to, iż społeczeństwo gminy Lutowiska ocenić można jako starzejące się, co zgodne jest z ogólnopolskim trendem. Według danych Organizacji Narodów Zjednoczonych o społeczeństwie starym mówimy, kiedy odsetek osób powyżej 65 roku życia wynosi 7% i więcej, natomiast w przypadku, gdy wskaźnik ten jest wyższy niż 10% mówi się o stanie zaawansowanej starości demograficznej. Dla porównania udział mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym w województwie podkarpackim wynosi 18,5%, w poprodukcyjnym zaś 22,3%⁶. Tendencja ta, zgodnie z danymi GUS, będzie się utrzymywać, a w 2035 roku udział osób powyżej 65 roku życia w populacji gminy Lutowiska wynosić będzie 30%, natomiast w 2060 roku 46%. Jest to niezwykle istotne, gdyż starzejące się społeczeństwo stanowi znaczące wyzwanie dla jednostki w realizacji usług społecznych, zwiększając m. in. zapotrzebowanie na usługi zdrowotne, opiekuńcze i rehabilitacyjne, co wymaga dostosowania lokalnych placówek i programów wsparcia.

Bazując na Narodowym spisie powszechnym z 2021 roku wskazać można, że w gminie Lutowiska mieszka 292 osób niepełnosprawnych, z czego 160 to osoby niepełnosprawne prawnie, a 132 osoby niepełnosprawne tylko biologicznie.

Gminę Lutowiska zamieszkuje łącznie 563 rodzin, z czego 153 to rodziny z 2 dziećmi, 44 z 3 dziećmi oraz 6 z 4 i więcej dziećmi (1% wszystkich rodzin). Przeciętna liczba dzieci w rodzinie wynosi 1,6. W jednostce żyje 348 małżeństw, z czego 240 ma dzieci oraz 59 związków niesformalizowanych, z czego 38 ma dzieci. Na terenie gminy Lutowiska mieszka ponadto 125 matek z dziećmi i 31 ojców z dziećmi⁷. Analizując historyczne zmiany liczby ludności w gminie, strukturę wieku

⁶ Stan na 31.12.2023 r. (źródło: BDL GUS, data pozyskania 11.10.2024 r.)

⁷ Narodowy spis powszechny z 2021 roku

mieszkańców, prognozy demograficzne, a także zmieniające się trendy w kontekście zakładania rodziny, zasadnym jest założenie, że dzietność oraz odsetek dzieci w gminie w najbliższych latach będą spadać.

Problem bezdomności w gminie dotyka 1 rodzinę. W kontekście prognozowanego udziału osób w kryzysie bezdomności w ludności gminy ogółem, trudno jest jednoznacznie wskazać tendencję, natomiast zmiany na rynku pracy, rosnące ceny na rynku mieszkaniowym oraz ogólny wzrost kosztów życia mogą przyczynić się do zwiększenia grupy osób zagrożonych bezdomnością.

Według danych GUS na dzień 31.12.2023 roku w gminie Lutowiska było zarejestrowanych 134 osób bezrobotnych. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2023 roku wynosił 10,5%, co stanowi wartość wyższą niż notowana dla powiatu bieszczadzkiego (8,7%) i województwa podkarpackiego (5,5%). Przeciętne wynagrodzenie brutto w powiecie to 6 326 zł, co jest wartością niższą niż w województwie podkarpackim (6 436 zł) i Polsce (7 595 zł). Jak wskazuje ogólnokrajowa prognoza, poziom bezrobocia w 2025 r. spadnie, natomiast w dłuższej perspektywie, bo do 2030 roku według światowych prognoz ze względu na zmiany rynku pracy, prognozuje się wzrost bezrobocia.

W gminie Lutowiska w 2023 roku zarejestrowanych było łącznie 379 podmiotów gospodarki narodowej według rejestru REGON, z czego zaledwie 3 to podmioty zatrudniające ponad 10, mniej niż 50 pracowników, a 2 zatrudniające powyżej 50.

4. Analiza zasobów środowiskowych

4.1. Analiza zasobów systemu wsparcia i realizowanych dotychczas usług

Mieszkalnictwo

Gmina dysponuje 10 mieszkaniami komunalnymi, w jej zasobach brak mieszkań socjalnych.

Infrastruktura opieki nad dziećmi

W zasobach infrastruktury społecznej gminy nie znajduje się żaden żłobek. Na terenie gminy Lutowiska w zakresie funkcjonowania wychowania przedszkolnego, znajduje się punkt przedszkolny wchodzący w skład Zespołu Szkół w Lutowiskach. W jednostce funkcjonuje Szkoła Podstawowa w Lutowiskach.

W ramach Gminnego Ośrodka Kultury funkcjonuje świetlica dla dzieci, która co roku oferuje opiekę nad dziećmi po skończonych zajęciach szkolnych, a także opiekę w czasie wakacji i ferii zimowych. Ośrodek prowadzi m. in. zajęcia plastyczne, muzyczne, kreatywne, a także w wakacje ciepły posiłek i wyjazdy / wycieczki.

Ochrona zdrowia

Na obszarze gminy Lutowiska na podstawie kontraktu z Narodowym Funduszem Zdrowia opiekę zdrowotną mieszkańcom zapewniają następujące podmioty:

1. Poradnia Lekarza Rodzinnego POZ oraz Poradnia Pielęgniarki Środowiskowej POZ w Lutowiskach (Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Ustrzykach Dolnych)
2. Gabinet fizjoterapii - Gabinet fizjoterapii w Lutowiskach

W jednostce znajduje się 1 punkt apteczny.

Pomoc społeczna

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym zadania własne gminy obejmują sprawy pomocy społecznej, w tym ośrodków i zakładów opiekuńczych⁸. Pomoc społeczna zaś polega w szczególności na:

- 1) przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń;
- 2) pracy socjalnej;
- 3) prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej;
- 4) analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;
- 5) realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych;
- 6) rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb⁹.

Zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Lutowiska realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lutowiskach. Ośrodek Pomocy Społecznej jest jednostką organizacyjną Gminy utworzoną do realizacji zadań własnych gminy i zadań zleconych gminie w zakresie pomocy społecznej. Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje:

1. Zadania w zakresie pomocy społecznej będące zadaniami gminy: własne oraz zlecone z zakresu administracji rządowej nałożone ustawami albo wykonywane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej.
2. Zadania w zakresie ustalania, przyznawania i wypłacania świadczeń rodzinnych i alimentów – jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej.
3. Inne zadania wynikające z przepisów prawa.

Kadra ośrodka pomocy społecznej w Lutowiskach w 2024 roku liczyła 7 osób w tym: kadra kierownicza 1 osoba osób, pracownicy socjalni 3 osoby, pozostali pracownicy 3 osoby. Spośród zatrudnionych 6 osób posiada wykształcenie wyższe, 1 osoba posiada wykształcenie średnie. Pracownicy socjalni nie posiadają

⁸ Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2024 poz. 1465)

⁹ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2024 poz. 1283)

specjalizacji I i II stopnia w zawodzie pracownika socjalnego. Wśród pracowników 3 osoby posiada specjalizację z organizacji pomocy społecznej. W gminie w 2024 roku pracował 1 asystent rodziny, który objął swoją opieką 2 rodziny w których wychowuje się 4 dzieci. Ponadto w gminie świadczone są usługi opiekuńcze i pracują asystenci osób z niepełnosprawnościami, a także osoby świadczące usługi w ramach opieki wytchnieniowej.

Ośrodek od 2019 roku spełnia warunek ustawowy 1 pracownik socjalny na 2000 osób lub 1 pracownik socjalny na 50 rodzin korzystających z pracy socjalnej i zatrudnia co najmniej 3 pracowników socjalnych.

Pomoc społeczna to nie tylko wsparcie finansowe osób i rodzin potrzebujących pomocy, ale także pomoc instytucjonalna, świadczona przez placówki pomocy społecznej. W roku 2023 w gminie Lutowiska funkcjonował 1 klub dla seniorów. Klub Seniora „Złota Jesień”. Powstał przy Gminnym Ośrodku Kultury w Lutowiskach w 2010 roku, spotkania odbywają się 1 raz w tygodniu, dojazd pozostaje we własnych zakresie podopiecznych. Klub aktywnie uczestniczy w ważnych dla gminy i regionu wydarzeniach i imprezach, organizuje m. in. zajęcia muzyczne, kulinarne, rekreacyjne, wycieczki i wyjazdy. Obecnie zrzesza 36 osób¹⁰. Co jednak istotne, mała społeczność lokalna stanowić może wyzwanie w próbie stworzenia dziennej placówki świadczącej usługi społeczne np. Centrum Integracji Społecznej, Domu Seniora¹¹.

W gminie Lutowiska nie ma placówek udzielających wsparcia osobom potrzebującym. Mieszkańcy mogą korzystać z placówek i ośrodków wsparcia prowadzonych przez sąsiednie gminy na podstawie zawartych porozumień (np. Środowiskowy Dom Samopomocy w Ustrzykach Dolnych) i umów (np. schronisko dla osób bezdomnych), lub placówek prowadzonych przez powiat, których oferta adresowana jest do wszystkich mieszkańców powiatu (np. Warsztaty Terapii Zajęciowej, Dom Pomocy Społecznej, Świetlica Socjoterapeutyczna).

¹⁰ <https://www.lutowiska.pl/gminny-klub-seniora>

¹¹ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lutowiska na lata 2022-2027

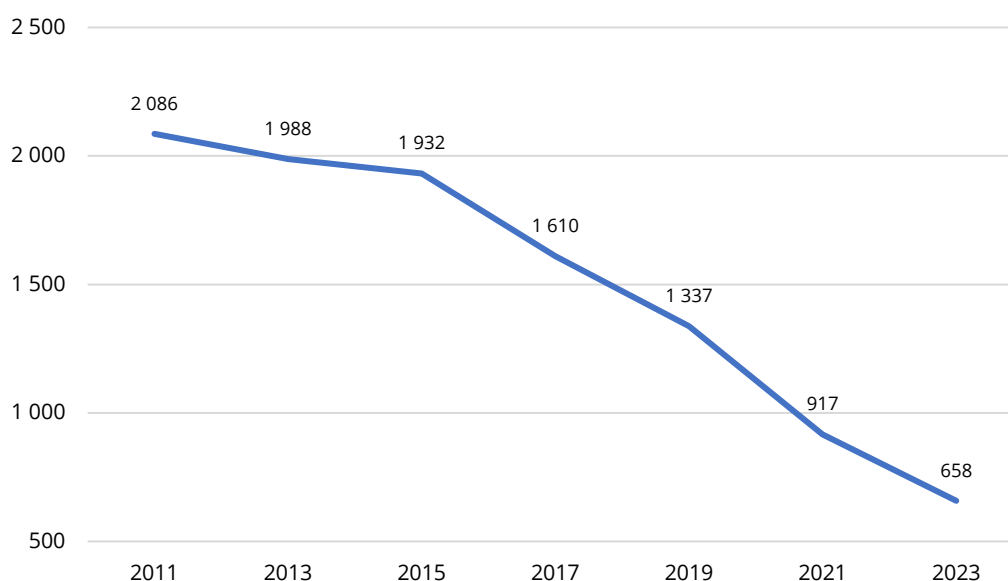

Dane o korzystających z pomocy i wsparcia

Zgodnie z danymi GUS liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tysięcy ludności w gminie Lutowiska w 2023 roku wynosiła 658. Niezwykle istotnym jest, że wskaźnik ten od ponad 10 lat maleje, w porównaniu do 2013 roku o około 67%, co obrazuje poniższy wykres.

Rysunek nr 3. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w gminie Lutowiska

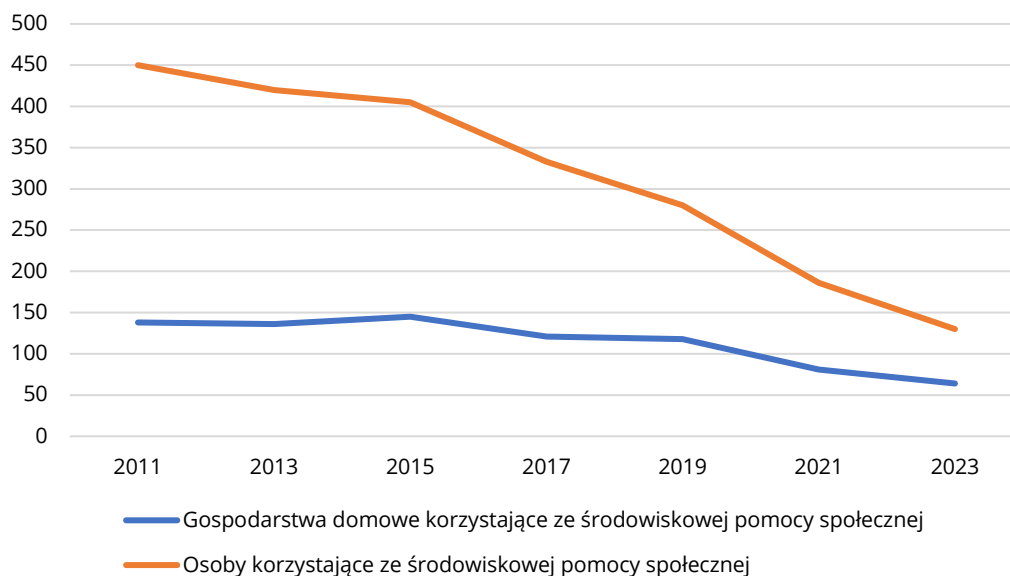
źródło: BDL GUS (data pozyskania 11.10.2024 r.)

Zgodnie z danymi GUS w 2023 roku liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wynosiła 64. Co istotne w przeciągu ostatnich 10 lat spadła ona o około 53%, a w badanym okresie wyraźnie widoczny jest trend spadkowy. W 2023 roku ze środowiskowej pomocy społecznej korzystało 130 osób, co stanowi 7% populacji gminy Lutowiska. W odniesieniu do 2013 roku jest to spadek o ok. 69%. 10 lat temu ze środowiskowej pomocy społecznej korzystało aż 20% mieszkańców jednostki.

Rysunek nr 4. Gospodarstwa domowe i osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie Lutowiska w latach 2011-2023

źródło: BDL GUS (data pozyskania 11.10.2024 r.)

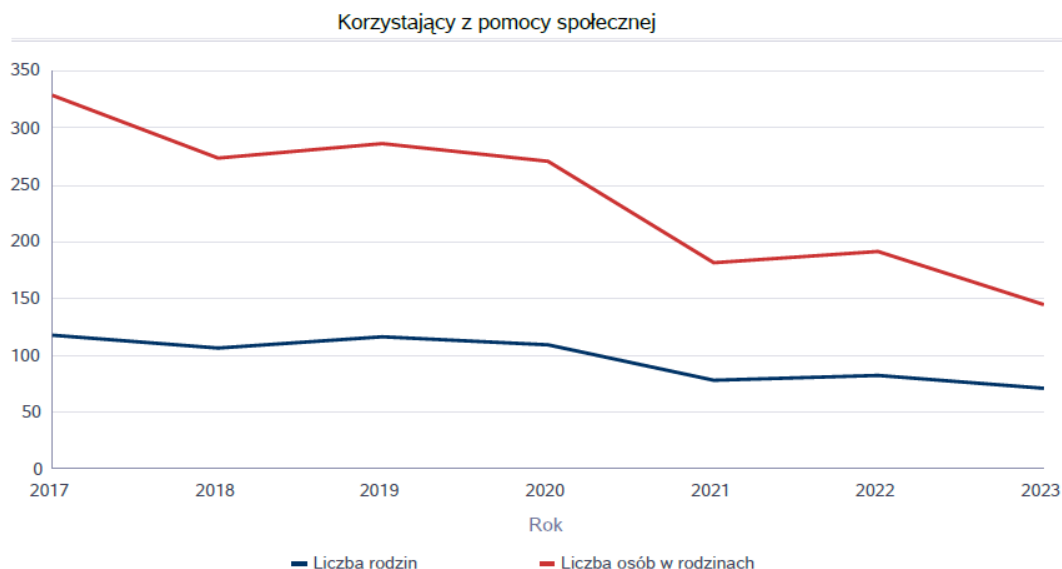
Zgodnie z danymi OPS w Lutowiskach pomoc i wsparcie z pomocy społecznej w 2023 roku uzyskało 144 osób (liczba osób w rodzinach objętych pomocą), co stanowiło 6,12% wszystkich mieszkańców. W 2023 roku, w stosunku do 2020 roku, łączna liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia zmniejszyła się, podobnie jak liczba rodzin, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej oraz liczba osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w 2023 roku to 71, w 2020 zaś 109.

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”
Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus
Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

Rysunek nr 5. Korzystający z pomocy społecznej w gminie

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej 2023 rok (Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w gminie Lutowiska)

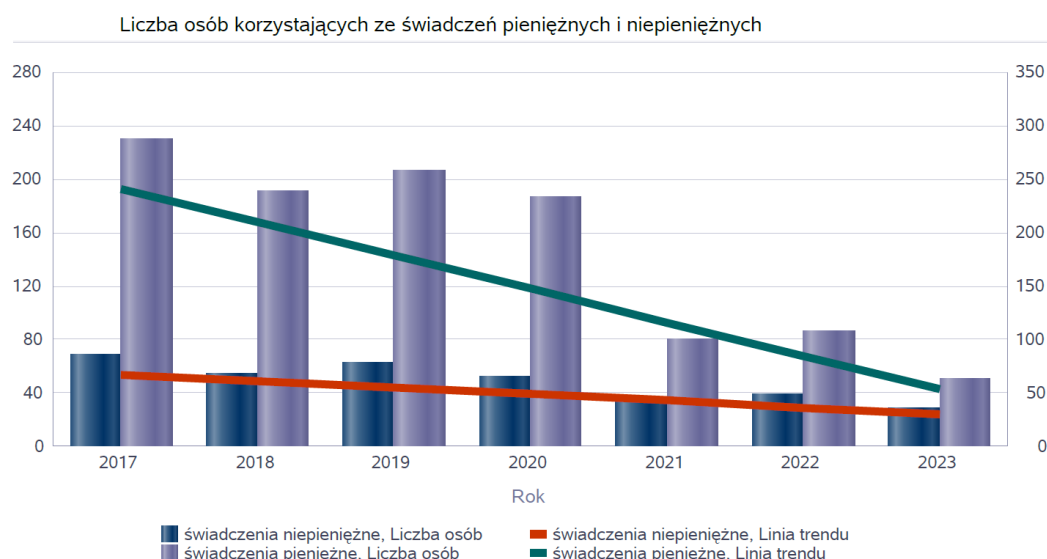
Liczba świadczeń pieniężnych w 2023 roku oscylowała na poziomie 391 (10% spośród wszystkich), niepieniężnych zaś 3 608. Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych od 2017 roku spada, wynosząc w 2023 roku 29 dla świadczeń niepieniężnych i 51 pieniężnych. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych w 2023 r. to 49, zaś niepieniężnych 20.

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”
Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus
Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

Rysunek nr 6. Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej 2023 rok (Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w gminie Lutowiska)

Łączna liczba rodzin pobierających świadczenia wynosi 60, z czego 32 to rodziny jednoosobowe, a 28 rodziny wieloosobowe. W 2023 roku 31 rodzin jednoosobowych pobrało świadczenia pieniężne, 2 świadczenia niepieniężne, jednocześnie 18 rodzin wieloosobowych pobrało świadczenia pieniężne, 20 niepieniężne.

Najczęstszymi powodami udzielenia pomocy i wsparcia w gminie Lutowiska były:

- ubóstwo – 42 rodziny
- długotrwała lub ciężka choroba – 32 rodziny
- bezrobocie – 30 rodzin
- niepełnosprawność – 16 rodzin
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego – ogółem - 9 rodzin
- alkoholizm – 7 rodzin

- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego - ogółem – w tym: rodziny niepełne - 7 rodzin
- bezdomność – 1 rodzina
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego - ogółem – w tym: rodziny wielodzietne – 1 rodzina.

Z usług opiekuńczych w gminie w 2023 roku korzystała 1 osoba, co stanowi wartość analogiczną jak ta w 2020 roku. W latach 2017-2023 nikt nie skorzystał ze specjalistycznych usług opiekuńczych i usług specjalistycznych opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Liczba rodzin korzystających z poradnictwa specjalistycznego w latach 2018-2021 i 2023 roku to 0, w 2022 2. W ciągu ostatnich 7 lat nikt nie wspomógł się interwencją kryzysową.

Przeanalizowano zasoby systemu wsparcia realizowanego dotychczas wsparcia z zakresu świadczeń rodzinnych. Zgodnie z danymi GUS w 2023 roku liczba rodzin otrzymujące zasiłki na dzieci wynosiła 33, obejmując 57 dzieci. Obserwowany jest wyraźny spadek liczby rodzin otrzymujących zasiłki i dzieci – niemal 3-krotny względem 2011 r. Tendencja spadkowa zaobserwowano również w udziale dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku.

Tabela 1. Korzystający ze świadczeń rodzinnych w gminie Lutowiska w latach 2011 - 2023

	2011	2013	2015	2017	2019	2021	2023
Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	120	96	80	78	72	46	33
Dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem	233	178	141	132	127	83	57
Dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	205	153	122	117	117	76	50

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”

Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus
Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku (%)	50,0	40,2	35,3	37,1	36,1	24,3	18,7
--	------	------	------	------	------	------	------

źródło: BDL GUS (data pozyskania 22.10.2024 r.)

Przeanalizowano również są również zmiany w kwocie wypłacanych świadczeń i zasiłków. Kwoty wypłacanych świadczeń rodzinnych uległa niemal 2-krotnemu wzrostowi względem 2011 r. Kwota zasiłków rodzinnych uległa wyraźnemu zmniejszeniu, a kwota zasiłków pielęgnacyjnych wzrasta. Kwota zasiłków pielęgnacyjnych na 1000 mieszkańców w 2023 roku wynosiła 70,4 tys. zł.

Tabela 2. Wysokość kwoty świadczeń rodzinnych i zasiłków pielęgnacyjnych w gminie Lutowiska w latach 2011- 2023

	2011	2013	2015	2017	2019	2021	2023
Kwota świadczeń rodzinnych (tys. zł)	598	511	489	675	658	690	683
Kwota zasiłków rodzinnych (wraz z dodatkami) (tys. zł)	407	332	270	302	266	196	139
Kwota zasiłków pielęgnacyjnych (tys. zł)	99	103	99	110	119	134	139

źródło: BDL GUS (data pozyskania 22.10.2024 r.)

Świadczenia wychowawcze obejmują wypłacanie rządowego programu „Rodzina 500 plus”, który jest kierowany do rodzin naturalnych, ale również do rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej. Od 1 lipca 2019 roku przysługuje na każde dziecko do ukończenia 18. roku życia, bez względu na dochód osiągnięty przez rodzinę. Świadczenie wychowawcze w wysokości 500 zł funkcjonowało do końca 2023 r., obecnie funkcjonuje program „Rodzina 800+” świadczenie wychowawcze w podwyższonej kwocie, czyli 800 zł funkcjonuje od początku 2024 roku. Zaznaczyć jednak należy, że program realizowany był na poziomie gminy jedynie do 31.05.2022 r. – do zakończenia okresu świadczeniowego 2021/2022. Od 1 stycznia 2022 r. wnioski na kolejny okres świadczeniowy przyjmowane były

już przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, który od czerwca 2022 r. zajmuje się wypłatą tych świadczeń.

Do wypłacanych świadczeń należy też program „Dobry start 300 zł”, który stanowi jednorazowe wsparcia dla wszystkich uczniów rozpoczynających rok szkolny. Wypłacany jest rodzinom bez względu na osiągnięty dochód. Suma wydatków na wszystkie świadczenia wychowawcze uległa wzrostowi o 35% w latach 2017 – 2021.

Tabela 3. Wydatki na świadczenia wychowawcze w gminie Lutowiska
w latach 2017 - 2021

	2017	2018	2019	2020	2021
Wydatki na świadczenia wychowawcze (zł)	1 240 653	1 167 096	1 496 501	1 758 963	1 668 741

źródło: BDL GUS (data pozyskania 22.10.2024 r.)

Według danych OPS łączna kwota świadczeń pieniężnych w 2023 roku wynosiła 169 661,11 zł, co stanowi spadek w porównaniu do lat ubiegłych (w 2020 roku - 216 659,30 zł).

Pomoc i wsparcie w gminie Lutowiska z pomocy społecznej w 2023 roku w postaci świadczeń pieniężnych uzyskało 51 osób, zaś w postaci świadczeń niepieniężnych 29 osób. Odpłatność gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej dotyczyła 6 osób.

Zgodnie z danymi OPS w Lutowiskach, średniomiesięczna liczba rodzin pobierających w roku oceny zasiłek rodzinny wyniosła 33 rodziny. W stosunku do roku poprzedniego liczba ta zmalała o 10 rodzin. Całkowita kwota przyznanego świadczenia w formie zasiłku rodzinnego wraz z dodatkami wyniosła 142 388,47 zł i w porównaniu latami poprzednimi zmalała.

Liczba świadczeń wypłaconych w 2023 roku kształtuje się następująco:

- Zasiłek pielęgnacyjny – osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu

niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia – 54

- Zasitek pielęgnacyjny - dla niepełnosprawnego dziecka – 108
- Zasitek pielęgnacyjny – ogółem – 644
- Zasitek pielęgnacyjny - osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności - 40
- Zasitek pielęgnacyjny - osobie, która ukończyła 75 lat - 32
- Świadczenia opiekuńcze ogółem – Zasitek pielęgnacyjny, świadczenia pielęgnacyjne, specjalny zasitek opiekuńczy – 805
- Świadczenia pielęgnacyjne – 161

Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego w 2023 roku wynosiła 7, zaś liczba rodzin 6.

4.2. Analiza zasobów organizacji społecznych i nieformalnych sieci wsparcia oraz realizowanych dotychczas usług

Aktywność projektowo-konkursowa jednostki organizacyjnej pomocy społecznej polega na udziale w konkursach ogłaszanych przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz na realizacji programów osłonowych.

W roku oceny gmina Lutowiska uczestniczyła w 3 konkursach ogłoszonych przez MRiPS:

1. Realizacja programu Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością dla Jednostek Samorządu Terytorialnego - edycja 2024
2. Realizacja programu Opieka wytchnieniowa dla Jednostek Samorządu Terytorialnego - edycja 2024. Kwota przyznanego gminie dofinansowania wyniosła 27.234,00 zł;
3. Realizacja programu Asystent rodziny na rok 2023

Gmina realizowała również rządowy program wieloletni Positek w szkole i w domu.

W 2023 r. gmina Lutowiska zleciła organizacji pozarządowej (Polski Czerwony Krzyż) realizację wsparcia na rzecz mieszkańców gminy w formie usług opiekuńczych.

Ponadto gmina współpracuje z organizacjami pozarządowymi w zakresie zapewnienia bezdomnym mieszkańcom gminy usług schronienia. W 2023 roku świadczenie tych usług zlecono następującym organizacjom:

- Koło Przemyskie Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta
- Fundacja Pomocy Młodzieży im. św. Jana Pawła II WZRASTANIE Oddział w Jarosławiu.

4.3. Analiza zasobów podmiotów komercyjnych realizujących usługi społeczne

W gminie Lutowiska nie działają podmioty komercyjne realizujące usługi społeczne.

4.4. Analiza SWOT w kontekście usług społecznych na terenie gminy Lutowiska

Poniższa analiza SWOT w kontekście usług społecznych na terenie gminy Lutowiska jest wynikiem warsztatów planistycznych, które odbyły się 21 listopada 2024 roku z zespołem ds. opracowania, wdrażania i monitorowania LPDI. Ponadto stanowi ona pewnego rodzaju podsumowanie diagnozy systemu funkcjonującego w jednostce.

MOCNE STRONY:

- Chęć działania ze strony pracowników pomocy społecznej
- Szeroki wachlarz usług społecznych świadczonych w miejscu zamieszkania
- Klub Seniora, zrzeszający osoby starsze

SŁABE STRONY:

- Niedobór dobrze płatnych miejsc pracy w gminie
- Brak usług społecznych świadczonych w trybie dziennym
- Zagrożenie wykluczeniem komunikacyjnym
- Sukces wszystkich działań i

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”

Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

• Organizacja wydarzeń integrujących pokolenia• Szerokie spektrum działań społecznych realizowanych przez Koła Gospodyń Wiejskich• Mnogość inicjatyw społecznych i organizacji działających w gminie (np. jednostki OSP prowadzące również Drużyny Młodzieżowe, Koła Gospodyń Wiejskich)• Działania z zakresu diagnozowania potrzeb• Wykształcony i chętny do podnoszenia kwalifikacji personel OPS• Prężna wewnętrzna współpraca międzysektorowa i międzyinstytucjonalna• Pomoc sąsiedzka, życie w zgranych społecznościach• Bezpieczeństwo wewnętrzne w gminie• Łatwość w dotarciu do osób potrzebujących (mała społeczność)	• inicjatyw prowadzonych w gminie zależny od możliwości transportowych mieszkańców• Brak dostępności architektonicznej w większości budynków użyteczności publicznej• Braki w infrastrukturze lokalowej i budynkowej• Brak usługi transportowej door to door• Brak dostępu do lekarzy specjalistów oraz pomocy psychologicznej• Brak organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej• Nieadekwatne w stosunku do realizowanych zadań zasoby kadrowe OPS (m. in. w zakresie obsługi administracyjnej i księgowości)

SZANSE:

- Współpraca międzygminna
- Wysokie walory krajobrazowe i przyrodnicze
- Rozwój turystyki

ZAGROŻENIA:

- Starzenie się społeczeństwa
- Ubytek ludności
- Zależność od poza gminnych usług z zakresu ochrony

Województwo Podkarpackie - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie

ul. Hetmańska 9, 35-045 Rzeszów tel. 17 747 06 00 fax. 17 747 06 01 e-mail: sekretariat@rops.rzeszow.pl www.rops.rzeszow.pl

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”

Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

• Możliwość pozyskania nowych źródeł finansowania (europejskich, krajowych)• Wzrost znaczenia dialogu międzypokoleniowego w celu budowania solidarności społecznej, wspólnej wymiany wiedzy i doświadczeń• Rozwiązania z zakresu teleopieki	• Zdrowia i usług społecznych• Trudności w pozyskaniu kadry świadczącej niektóre usługi społeczne np. specjalistyczne usługi opiekuńcze• Wynagrodzenie pracowników socjalnych niewspółmierne do obciążenia psychicznego i fizycznego• Nadmierna biurokracja i formalizacja związana z programami krajowymi i UE• Zagrożenie wykluczeniem komunikacyjnym związanym z warunkami zewnętrznymi• Zależność od zewnętrznych specjalistów np. psychologów• Niestabilność finansowa i zależność od finansowania zewnętrznego• Coraz większe zapotrzebowanie na usługi społeczne wszelkiego typu• Wzrost opłat za świadczenie usług społecznych np. wzrost stawek za pracę asystenta• Ograniczone możliwości finansowe gminy, w tym w zakresie zapewnienia wkładu własnego do projektów i programów zewnętrznych

Województwo Podkarpackie - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie

ul. Hetmańska 9, 35-045 Rzeszów tel. 17 747 06 00 fax. 17 747 06 01 e-mail: sekretariat@rops.rzeszow.pl www.rops.rzeszow.pl

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”

Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus
Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

-
- Bliskość granicy z Ukrainą (lęk przed osiedlaniem się osób z innych rejonów kraju)

Województwo Podkarpackie - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie

ul. Hetmańska 9, 35-045 Rzeszów tel. 17 747 06 00 fax. 17 747 06 01 e-mail: sekretariat@rops.rzeszow.pl www.rops.rzeszow.pl

Województwo Podkarpackie

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
w Rzeszowie

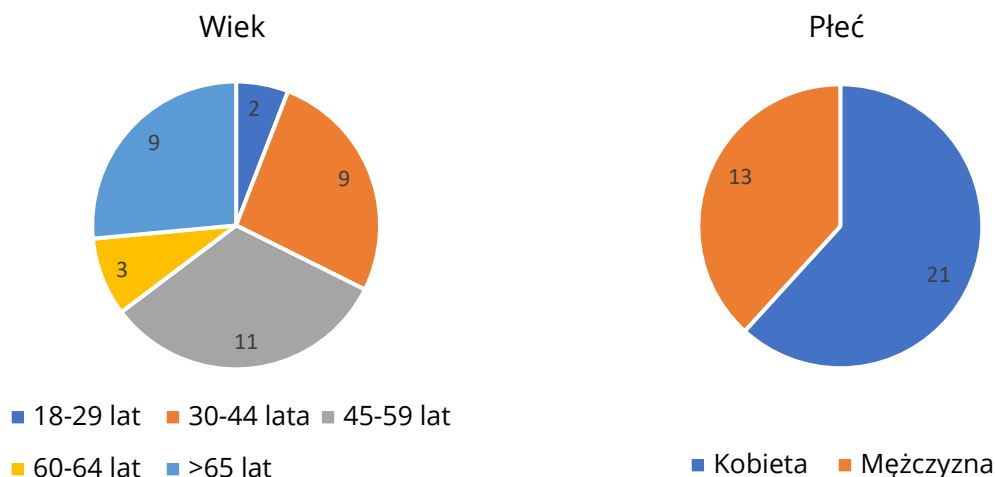

5. Diagnoza w zakresie potrzeb

5.1. Diagnoza potrzeb mieszkańców gminy

Diagnoza potrzeb mieszkańców gminy Lutowiska przeprowadzona została m. in. w oparciu o badania ankietowe (CAWI) realizowane od 29 października do 24 listopada 2024 r. Wzięło w nim udział 34 mieszkańców gminy. Największą grupę respondentów stanowiły osoby w wieku 45-59 lat, nie było wśród nich osób poniżej 18 roku życia. Większość to kobiety (60%).

Rysunek nr 7. Dane metryczkowe ankietowanych mieszkańców gminy Lutowiska

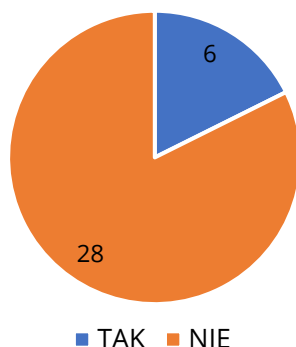
Źródło: Badanie ankietowe (CAWI) mieszkańców gminy

Badania wskazały, że ok 20% respondentów zamieszkiwało z osobą lub osobami wymagającymi świadczenia usług opiekuńczych, asystenckich lub opieki wytchnieniowej. Podobna liczba osób zamieszkiwała samotnie gospodarstwo domowe.

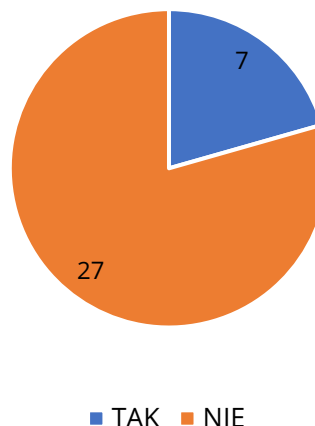

Rysunek nr 8. Stan gospodarstw domowych ankietowanych mieszkańców gminy Lutowiska

Zamieszkiwanie z osobami
wymagającymi usług
opiekuńczych, asystenckich lub
opieki wytchniniowej w miejscu
zamieszkania

Osoby zamieszkujące samotnie

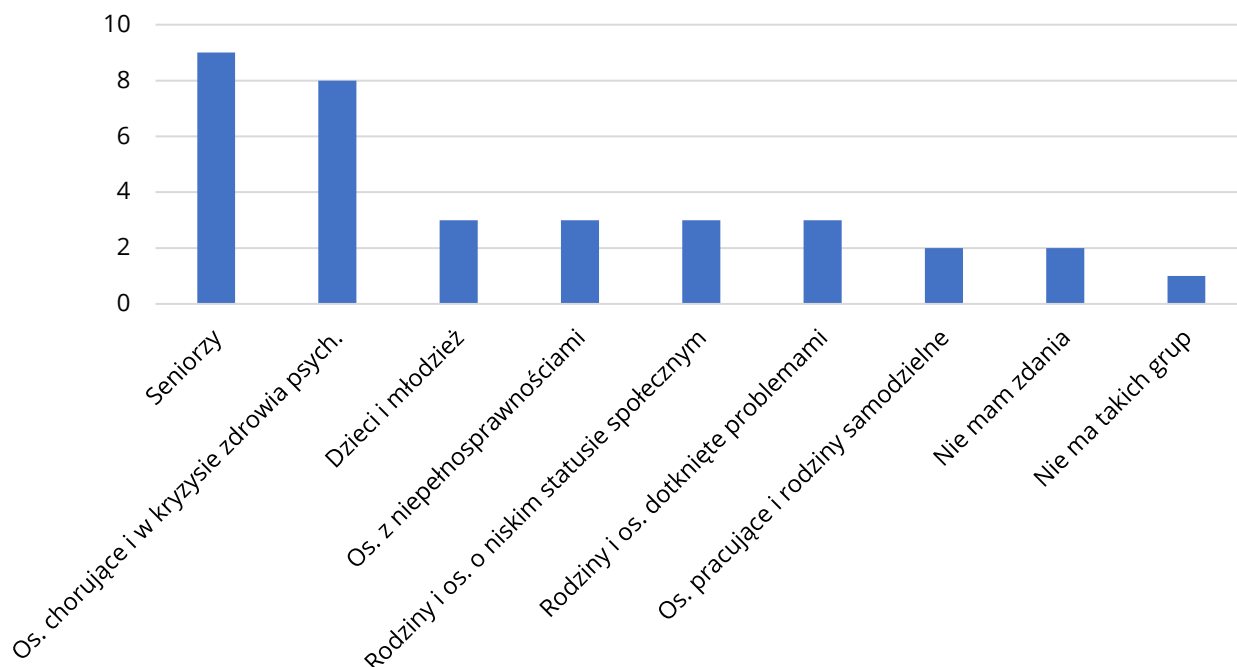
źródło: Badanie ankietowe (CAWI) mieszkańców gminy

Do grona osób o najtrudniejszej sytuacji życiowej zaliczani są przede wszystkim seniorzy (wskazani przez co czwartego ankietowanego), osoby chorujące, w tym przewlekłe i osoby w kryzysie zdrowia psychicznego. O świadomości mieszkańców dotyczącej obecności grup w środowisku lokalnym zmagających się z problemami społecznymi świadczy, że zdecydowana większość (91%) wskazała którąś z grup.

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”
Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus
Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

Rysunek nr 9. Grupy społeczne, którym najtrudniej żyje się w gminie Lutowiska według ankietowanych

Źródło: Badanie ankietowe (CAWI) mieszkańców gminy

Badanie ankietowanych dotyczące faktu i charakteru katalogu obecnie świadczonej pomocy społecznej w gminie Lutowiska, wskazuje, iż większość (62%) mieszkańców zna instytucje świadczące pomoc społeczną, a 38% korzystało z ich usług. Dostępność usług społecznych oceniana jest głównie pozytywnie lub przeciętnie. Mieszkańcy przy korzystaniu z usług społecznych napotykali problemy związane z brakiem wystarczającego zainteresowania pracowników OPS-u, ograniczoną informacją o ofercie świadczonych usług oraz długim czasem dotarcia do instytucji.

Badanie pozwoliło uzyskać opinię mieszkańców odnośnie do preferowanych usług społecznych, które powinny być świadczone w gminie Lutowiska.

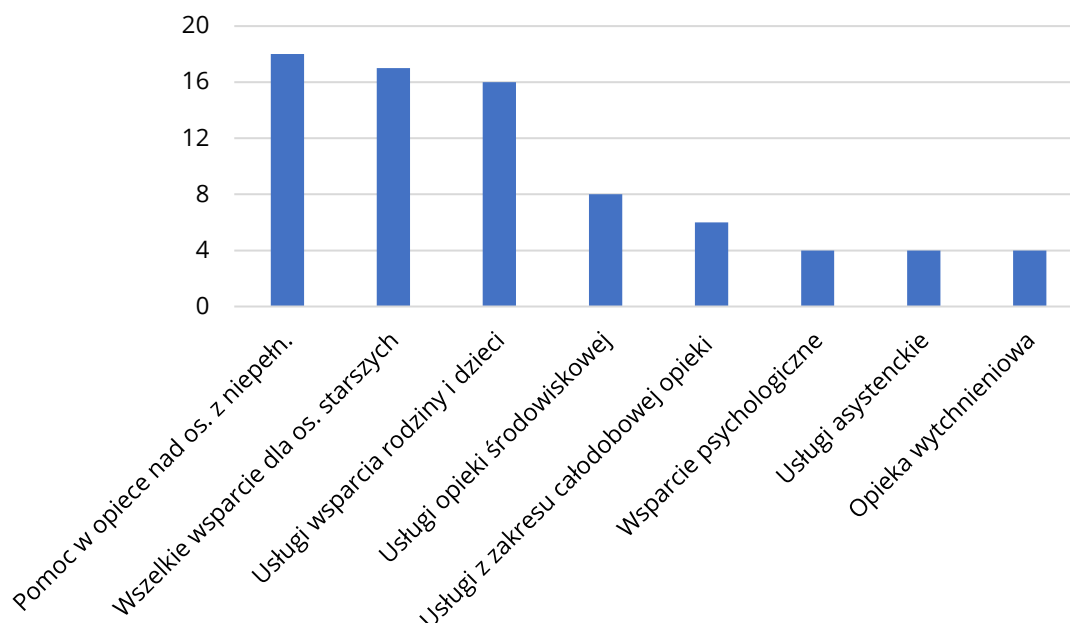
Największy odsetek mieszkańców (53%) za najważniejszą usługę społeczną uznał

pomoc w opiece nad osobami z niepełnosprawnościami. Dla połowy mieszkańców istotne jest wszelkie wsparcie dla osób starszych, a dla 47% usługi wsparcia rodziny i dzieci, np. żłobki, przedszkola, warsztaty i spotkania dla rodziców, wsparcie psychologiczne, świetlice środowiskowe.

Rysunek nr 10. Najważniejsze usługi społeczne dla mieszkańców gminy Lutowiska

Źródło: Badanie ankietowe (CAWI) mieszkańców gminy

Do metod mogących w największym stopniu przyczynić się do poprawy dostępności usług społecznych w gminie Lutowiska, wskazywanych przez ankietowanych, należą m. in. zwiększenie świadomości na temat liczby osób potrzebujących poprzez zainteresowanie mieszkańców i rozpowszechnianie wiedzy o świadczonych usługach. Wskazywano również rozwiązania w zakresie kompetencji pracowników instytucji, do których zalicza się organizację szkoleń dla obecnej kadry i zwiększenie zatrudnienia osób z odpowiednimi kwalifikacjami. Mieszkańcy dostrzegali również potrzebę większego zaangażowania OPS-u w świadczenie różnych usług dla osób starszych, szczególnie opieki nad seniorami w miejscu zamieszkania. Ankietowani wskazali również znaczenie opieki nad

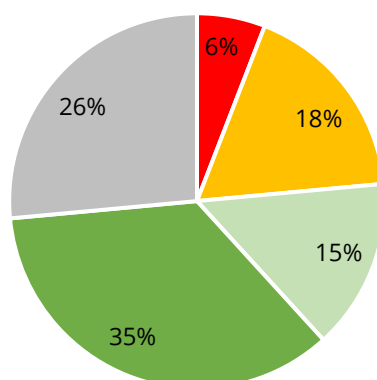

dziećmi, która mogłaby zostać poprawiona poprzez organizację żłobka w gminie i większą liczbą asystentów rodzin.

Obserwowana jest bardzo niska świadomość mieszkańców gminy Lutowiska na temat zakresu procesu deinstytucjonalizacji, jedynie 15% z nich słyszało o tym pojęciu. Jednocześnie połowa mieszkańców dostrzega korzyści (co ukazano na poniższym wykresie) związane z przeniesieniem usług realizowanych przez ośrodki, instytucje lub domy pomocy na bardziej indywidualne formy wsparcia, bliskie środowisku lokalnemu i wspierające życie w społeczności. Dla większości mieszkańców (59%) gminy Lutowiska bardziej preferowaną formą otrzymywania pomocy od tradycyjnej usługi instytucjonalnej jest opieka środowiskowa lub domowa.

Rysunek nr 11. Ocena korzystności deinstytucjonalizacji w gminie Lutowiska przez mieszkańców

- zdecydowanie niekorzystne
- ani korzystne, ani niekorzystne
- raczej korzystne
- zdecydowanie korzystne
- ciężko określić

Źródło: Badanie ankietowe (CAWI) mieszkańców gminy

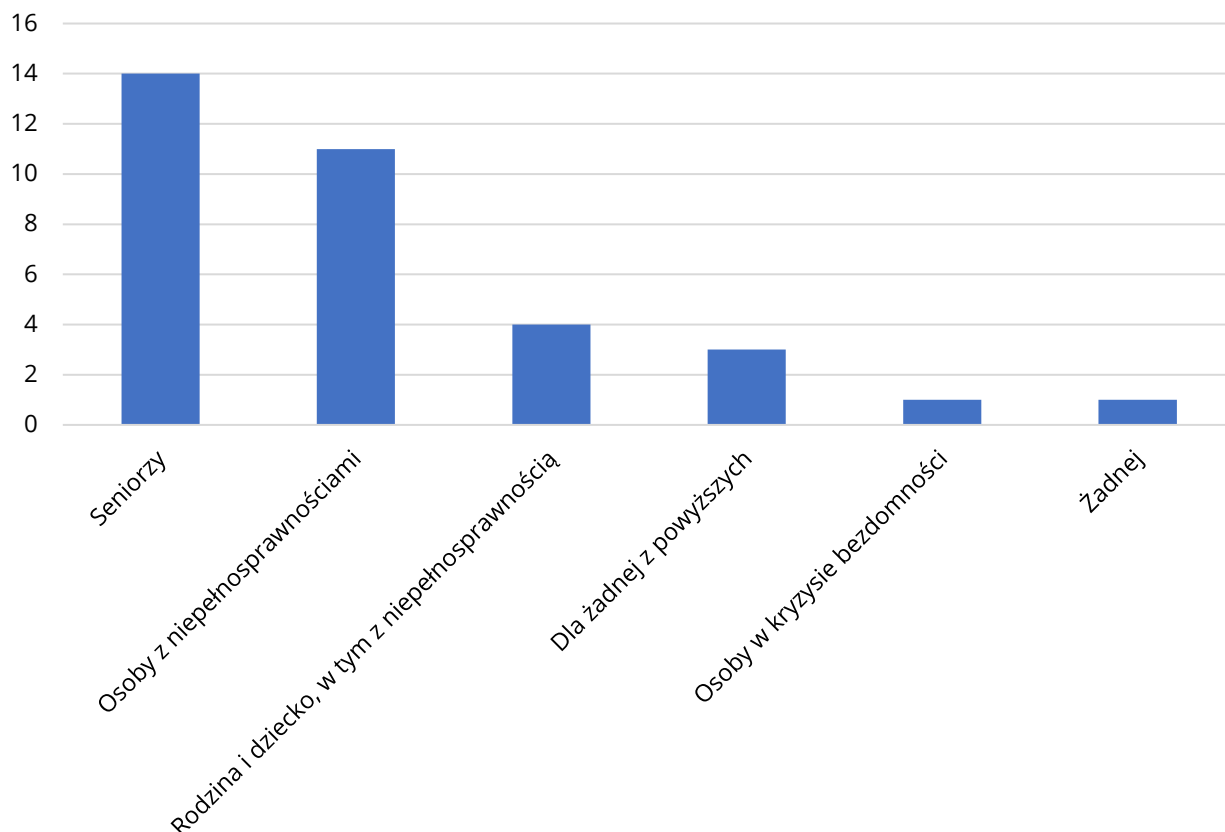
Wśród głównych adresatów działań związanych z deinstytucjonalizacją z uwagi na jej efektywność i potencjalne korzyści mieszkańcy wymieniają seniorów (według 41%). Znacząca grupa dostrzega też korzyści z deinstytucjonalizacji dla osób z

niepełnosprawnościami (32%) oraz rodzin i dzieci, w tym z niepełnosprawnościami (12%), co ukazuje poniższy wykres.

Rysunek nr 12. Grupy, dla których deinstytucjonalizacja będzie najbardziej korzystna i efektywna według ankietowanych w gminie Lutowiska

Źródło: Badanie ankietowe (CAWI) mieszkańców gminy

Oczekiwania mieszkańców zakładają wprowadzenie nowych rozwiązań i rozwój obecnych sposobów wsparcia. Wśród najcenniejszych form wsparcia w społeczności lokalnej niemal połowa mieszkańców gminy Lutowiska wymieniła wdrożenie i realizację usług sąsiedzkich oraz realizację usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania.

Mieszkańcy wskazywali również, jakie usługi społeczne powinny zostać wdrożone lub być dostępne w większym stopniu lokalnie, aby lepiej odpowiadały ich

potrzebom. Do najczęściej wymienianych rozwiązań należą poprawa opieki medycznej, np. w ramach POZ, stworzenie punktów pomocy w każdej miejscowości gminy Lutowiska. Wielu mieszkańców podkreślało konieczność stworzenia ośrodka dla seniorów i osób chorych z całodobową opieką, w tym zdrowotną. Duża część ankietowanych zgłosiła potrzebę poszerzenia oferty pomocy seniorom i chorym w ich domach w ramach usług opiekuńczych, asystenckich i rehabilitacji domowej. Podane przykłady świadczą o potrzebie zwiększenia działań z zakresu deinstytucjonalizacji usług społecznych w gminie Lutowiska.

5.2. Diagnoza potrzeb wybranych grup docelowych

Niniejszy podrozdział przedstawia kluczowe informacje o potrzebach wybranych grup docelowych, czyli odbiorców usług społecznych, w kontekście procesu deinstytucjonalizacji. Co istotne opracowany został w oparciu o liczne źródła i metody badawcze.

Proces deinstytucjonalizacji, polegający na stopniowym przechodzeniu od opieki instytucjonalnej do opieki środowiskowej, wymaga szczegółowego zrozumienia potrzeb poszczególnych grup społecznych oraz ich najbliższego otoczenia. W niniejszym rozdziale dokonano diagnozy potrzeb wybranych grup docelowych – osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, osób w kryzysie bezdomności, osób w kryzysie zdrowia psychicznego oraz rodzin z dziećmi.

Osoby starsze

Najważniejszymi potrzebami i trudnościami osób starszych w gminie Lutowiska są:

- Stworzenie dziennego domu pobytu lub / i placówki wsparcia dziennego – obecnie konieczność dojazdów do Ustrzyk Dolnych
- Gmina cechuje się znaczą powierzchnią, przez co seniorzy mają trudności z przemieszczaniem się do usług pierwszej potrzeby np. lekarzy. Konieczność stworzenia usługi transportowej, typu taksówka społeczna.
- Trudności z dostępem do lekarzy specjalistów

- Potrzeba w zakresie skrócenia czasu oczekiwania do lekarzy specjalistów i innych, niektórych usług medycznych
- Konieczność dalekich dojazdów do usług terapeutycznych i rehabilitacyjnych
- Potrzeba kontaktu z rówieśnikami
- Trudności z dojazdem do klubu seniora – zależność od prywatnych środków transportu
- Brak sprawnie funkcjonującego transportu zbiorowego – trudności z poruszaniem się w obrębie gminy oraz poza nią
- Potrzeba niwelowania barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej
- Potrzeby dostosowania mieszkań do uwarunkowań związanych z wiekiem jego użytkowników

Osoby z niepełnosprawnościami

Najważniejszymi potrzebami osób z niepełnosprawnościami w gminie Lutowiska są:

- Stworzenie dziennego domu pobytu lub / i placówki wsparcia dziennego – obecnie konieczność dojazdów do Ustrzyk Dolnych
- Potrzeba kontynuacji wsparcia z programu Asystent osoby z niepełnosprawnościami i Opieka wytchnieniowa
- Gmina cechuje się znaczą powierzchnią, przez co seniorzy mają trudności z przemieszczaniem się do usług pierwszej potrzeby np. lekarzy. Konieczność stworzenia usługi transportowej, typu taksówka społeczna.
- Trudności z dostępem do lekarzy specjalistów
- Długi czas oczekiwania do lekarzy specjalistów i innych, niektórych usług medycznych
- Konieczność niwelowania barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej

Osoby w kryzysie bezdomności

W gminie Lutowiska w 2023 roku pomoc i wsparcie w zakresie kryzysu bezdomności udzielono jednej rodzinie. W gminie brakuje mieszkań socjalnych, a także schronisk i noclegowni dla osób w kryzysie bezdomności. Konieczne jest podjęcie działań w celu zwiększenia dostępnych form pomocy dla osób znajdujących się w sytuacji kryzysowej.

Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego

Najważniejszymi potrzebami osób w kryzysie zdrowia psychicznego w gminie Lutowiska są:

- Zapewnienie dostępu do lokalnych usług wsparcia psychologicznego i terapeutycznego
- Skrócenie czasu oczekiwania do psychiatrów i psychologów
- Konieczność dojazdu do ośrodków miejskich (ponad 40 km) celem uzyskania wsparcia psychologicznego i terapeutycznego

Rodziny z dziećmi

Rodziny z dziećmi w gminie Lutowiska napotykają na trudności w poruszaniu się po gminie, szczególnie gdy rodzice nie posiadają własnych samochodów. Brak żłobków, klubów dziecięcych i miejsc dziennej opieki nad dziećmi poniżej 3. roku życia utrudnia powrót do życia zawodowego rodziców. Ponadto, brak zajęć dla małych dzieci organizowanych w gminie oraz ograniczony dostęp do komercyjnych usług opieki nad dziećmi (takich jak nianie) pogłębia problem. Wskazana jest potrzeba organizowania dodatkowych aktywności i usług wspierających rodziny w tej dziedzinie.

Rodziny z dziećmi, szczególnie te z dziećmi z niepełnosprawnościami, borykają się również z trudnościami w dostępie do lekarzy specjalistów, co wiąże się z koniecznością dalekich dojazdów. Istnieje potrzeba stworzenia świetlic terapeutycznych, które mogłyby służyć dzieciom z niepełnosprawnościami oraz umożliwiłyby im korzystanie z terapii i wsparcia.

5.3. Diagnoza potrzeb instytucji i organizacji społecznych

Rozdział obrazuje potrzeby instytucji i organizacji społecznych przez pryzmat przeprowadzenia procesu deinstytucjonalizacji – przejścia z instytucji do opieki środowiskowej.

W tym kontekście istotnymi zagadnieniami są:

- Rosnące zapotrzebowanie na usługi, kadre oraz środki finansowe zapewniające wsparcie osobom starszym
- Pracownicy socjalni zgłaszają potrzebę intensyfikacji działań w zakresie rozwoju potencjału, zainteresowań i samorealizacji osób starszych
- Konieczność utrzymania i rozwoju programu „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” i opieka wytchnieniowa
- Konieczność i chęć podnoszenia i doskonalenia kwalifikacji pracowników OPS, ze szczególnym uwzględnieniem pracowników socjalnych oraz asystenta rodziny poprzez udział w szkoleniach, warsztatach i innych formach kształcenia
- Konieczność zwiększenia zatrudnienia w OPS
- Wynagrodzenie pracowników niewspółmierne do zakresu obowiązków
- Braki lokalowe i budynkowe
- Trudności w pozyskaniu pracownika świadczącego specjalistyczne usługi opiekuńcze

5.4. Diagnoza w zakresie najbliższych kręgów wsparcia

Najbliższe kręgi wsparcia, takie jak rodzina i sąsiedzi, pełnią istotną rolę w opiece nad osobami starszymi i osobami z niepełnosprawnościami. Niniejsza sekcja przedstawia wyzwania, z jakimi mierzą się opiekunowie, a są nimi:

- Brak świetlic terapeutycznych
- Brak terapeutów i lekarzy specjalistów w gminie
- Konieczność stworzenia punktu informacyjnego w gminie
- Zasadność i wskazanie do utworzenia funkcji rzecznika rodziców i dzieci z niepełnosprawnościami
- Zasadność utworzenia grup wsparcia, w tym grup międzygminnych

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”

Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus
Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

- Konieczność dalekich dojazdów do psychologów, terapeutów i lekarzy specjalistów – koszt czasowy i finansowy
- Długie kolejki do lekarzy specjalistów
- Brakująca usługa dowozu dzieci do szkół ponadpodstawowych
- W przypadku opiekunów nieposiadających własnych środków transportu powstaje zagrożenie tzw. wykluczeniem komunikacyjnym
- Opiekunowie wskazują, iż doskwiera im znaczny brak wsparcia szkoleniowego, specjalistycznego, a przede wszystkim psychologicznego
- Rodzice i opiekunowie dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami wskazują na brak zrozumienia i wiedzy w środowisku, a także samotność
- Rodzice i opiekunowie dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami wskazują na konieczność większej współpracy i zrozumienia kadry nauczycielskiej
- Opiekunowie wskazują zainteresowanie i potrzebę korzystania z opieki wytchnieniowej i usług asystenckich, podkreślają korzyści z płynące z tych form (konieczność kontynuacji programów w gminie Lutowiska)
- Potrzeba organizacji kampanii informacyjnych i edukacyjnych z zakresu zwiększenia akceptacji „inności”

Województwo Podkarpackie - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie

ul. Hetmańska 9, 35-045 Rzeszów tel. 17 747 06 00 fax. 17 747 06 01 e-mail: sekretariat@rops.rzeszow.pl www.rops.rzeszow.pl

6. Analiza potrzeb

6.1. Obecnie realizowane usługi i formy wsparcia

Niniejszy rozdział przedstawia inwentaryzację istniejących zasobów w zakresie usług społecznych gminy Lutowiska.

Osoby starsze

1. Usługi sąsiedzkie i inne usługi w społeczności lokalnej
2. Usługi opiekuńcze (i pielęgnacyjne) – zlecane PCK na podstawie umowy
3. Specjalistyczne usługi opiekuńcze – zlecane PCK na podstawie umowy, w zależności od potrzeb¹²
4. Opieka wytchnieniowa
5. Praca socjalna
6. Klub Seniora

Osoby z niepełnosprawnościami i w kryzysie zdrowia psychicznego

1. Usługi sąsiedzkie i inne usługi w społeczności lokalnej
2. Usługi opiekuńcze (i pielęgnacyjne) – zlecane PCK na podstawie umowy
3. Specjalistyczne usługi opiekuńcze – zlecane PCK na podstawie umowy, w zależności od potrzeb¹³
4. Asystentura osoby z niepełnosprawnościami
5. Opieka wytchnieniowa
6. Praca socjalna

Osoby w kryzysie bezdomności

Pomoc i wsparcie w gminie Lutowiska z powodu bezdomności w 2023 roku udzielona została 1 rodzinie. OPS Lutowiska podpisał umowę ze schroniskami dla osób bezdomnych z terenu innych gmin – Jarosław i Sanok.

¹² Zgodnie ze stanem na listopad 2024 r. usługi tego typu nie są świadczone, z uwagi na brak zapotrzebowania.

¹³ Zgodnie ze stanem na listopad 2024 r. usługi tego typu nie są świadczone, z uwagi na brak zapotrzebowania.

Rodziny z dziećmi

Wsparcie rodzin z dziećmi skupia się na pomocy w wychowaniu i edukacji dzieci, a także na odciążeniu opiekunów w codziennych obowiązkach. Kluczowe formy wsparcia obejmują:

1. Praca socjalna
2. Asystent rodziny
3. Funkcjonująca przy Gminnym Ośrodku Kultury świetlica dla dzieci i młodzieży

Ponadto Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej prowadzi Punkt Konsultacyjny dla osób doświadczających przemocy domowej oraz osób i rodzin z problemami uzależnień. W ramach GOPS działa Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej.

6.2. Diagnoza usług deficytowych

Diagnoza potrzeb w zakresie nierealizowanych usług lub usług realizowanych w niewystarczającym zakresie na poziomie lokalnym wskazuje, iż:

- W ramach usług dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego zdiagnozowano konieczność poszerzenia oferty programów pomocy psychologicznej, psychoterapeutycznej i rehabilitacyjnej
- Konieczne jest rozwijanie usług opiekuńczych obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych¹⁴
- Brak usług transportowych typu door to door
- Brak wystarczającego dostępu do lekarzy specjalistów
- Konieczność utrzymania i rozszerzenia działalności / godzin asystenta osób z niepełnosprawnościami
- Konieczność utrzymania i rozwijania usług z zakresu opieki wytchnieniowej
- Pracownicy OPS diagnozują, iż w przyszłości zwiększać się będzie konieczność umieszczania podopiecznych w placówkach całodobowych typu DPS

¹⁴ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lutowiska na lata 2022-2027

- Zasadność rozwijania i podtrzymania działalności klubu seniora, w tym zapewnienie dojazdów jego uczestnikom
- Brak usług transportowych – rozwiniętego transportu zbiorowego
- Brak dziennych domów pobytu, placówek wsparcia dziennego dla seniorów
- Deficyt usług rehabilitacyjnych świadczonych w miejscu zamieszkania
- Brak miejsc dziennej opieki nad dziećmi poniżej 3 lat – żłobków i klubów dziecięcych
- Brak zajęć dla małych dzieci organizowanych w gminie
- Brak dostępności do komercyjnych usług opieki nad dziećmi – niań
- Trudności w aktywizacji seniorów

6.3. Diagnoza potrzeb kadrowych i profesji społecznych

Niniejszy rozdział opisuje jakie bariery dostrzega kadra świadcząca usługi społeczne w gminie Lutowiska, a także jakie dostrzega problemy. Ponadto skupiono się na działaniach niezbędnych do podjęcia celem skutecznego wdrożenia LPDI.

Pracownicy OPS wskazują, iż barierami, które w realizacji usług społecznych w gminie są:

- Niedostateczne środki finansowe
- Brak wystarczającej liczby pracowników
- Biurokracja i nadmierne obciążenie dokumentacją
- Brak odpowiednich placówek i infrastruktury
- Brak dostępu do nowoczesnych narzędzi i technologii

Potrzeby personelu (kadry) świadczącej usługi społeczne to:

- Szkolenia specjalistyczne
- Pracownicy wskazują, iż obecne zasoby kadrowe OPS-u nie są adekwatne w stosunku do realizowanych zadań, konieczne jest zwiększenie zatrudnienia w zakresie obsługi kadrowej, księgowości i administracji.
- Podniesienie wynagrodzenia osobom świadczącym usługi społeczne
- Zatrudnienie osoby świadczącej usługi psychologiczne na terenie gminy

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”

Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

- Pracownicy OPS nie identyfikują grup osób pozostawionych bez możliwości pozyskania wsparcia w obecnym systemie usług społecznych
- Wiedza pracowników OPS o deinstytucjonalizacji jest obecnie zaawansowana, niemniej podkreślają oni chęć edukacji w tej tematyce
- Jako najefektywniejsze sposoby zdobywania wiedzy w tematyce deinstytucjonalizacji pracownicy OPS wskazują stacjonarne szkolenia i warsztaty w jednostce, wizyty studyjne w gminach posiadających doświadczenie w procesie, dofinansowywane studia podyplomowe, współpraca z organizacjami pozarządowymi i samorządowymi, dostęp do materiałów edukacyjnych i literatury specjalistycznej oraz udział w grupach roboczych przy tworzeniu LPDI.

Celem skutecznego wdrożenia LPDI kadra wskazuje, iż zasadnym byłyby:

- Zasoby kadrowe
- Dodatkowe finansowanie
- Wsparcie w zakresie szkoleń dla personelu
- Wsparcie w zakresie planowania strategicznego
- Narzędzia do monitorowania i oceny usług
- Wsparcie w zakresie nawiązywania partnerstw z innymi instytucjami
- Zasoby infrastrukturalne, w tym dodatkowe pomieszczenia

6.4. Przyczyny nierealizowania usług społecznych

Główną przyczyną nierealizowania usług społecznych są ograniczone środki na finansowanie usług społecznych, a także ograniczenia kadrowe. Jednym z ograniczeń są ponadto uwarunkowania demograficzne i lokalizacyjne gminy.

Plan deinstytucjonalizacji usług

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych to strategiczny dokument, którego celem jest przejście od tradycyjnego systemu opieki instytucjonalnej do modelu skoncentrowanego na wsparciu świadczonym w lokalnym środowisku. Podstawą tego podejścia jest rozwój usług społecznych, integracja społeczna oraz promowanie samodzielności i godności osób potrzebujących wsparcia.

Dokument został opracowany w odpowiedzi na rosnące potrzeby mieszkańców oraz konieczność wdrożenia bardziej elastycznych i nowoczesnych rozwiązań, które wspierają uczestnictwo w życiu społecznym na poziomie gminy. Liderem tego przedsięwzięcia jest Gmina Lutowiska, współpracująca ze swoimi jednostkami organizacyjnymi.

Priorytetem LPDI jest zapewnienie różnorodnych i wysokiej jakości usług, które pozwolą osobom o różnych potrzebach życiowych na pełne korzystanie z ich praw, a także rozwijanie własnego potencjału i umiejętności. Plan podkreśla znaczenie tworzenia warunków, które umożliwią osobom starszym, osobom z niepełnosprawnościami, osobom w kryzysie zdrowia psychicznego, osobom bezdomnym oraz innym grupom docelowym pełną integrację ze społecznością lokalną.

Realizacja Planu wiąże się z wyzwaniem, takim jak przekształcenie dotychczasowego systemu wsparcia, poszerzenie oferty usług społecznych promujących samodzielność mieszkańców, a także budowanie wspólnoty lokalnej opartej na otwartości, solidarności i wzajemnym szacunku. Celem jest stworzenie inkluzywnego społeczeństwa, w którym każdy mieszkaniec będzie miał możliwość uczestniczenia w życiu gminy na równych zasadach, w atmosferze akceptacji i wsparcia.

7. Część programowa

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych, podobnie jak każdy dokument strategiczny, określa główny cel, który jest realizowany poprzez cele szczegółowe i składające się na nie kierunki działań lub konkretne propozycje działań. Cele szczegółowe wyznaczono wedle obszarów tematycznych dotyczących kolejno: osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, osób w kryzysie bezdomności i zagrożonych bezdomnością, osób w kryzysie zdrowia psychicznego i rodzin z dziećmi. Dodatkowo wyznaczono cele horyzontalne, które stanowią ogólne kierunki interwencji dla gminy, wspierające oraz warunkujące skuteczną realizację celów szczegółowych.

Cel ogólny

ZAPEWNIENIE MIESZKAŃCOM GMINY LUTOWISKA DOSTĘPU DO WYSOKIEJ
JAKOŚCI USŁUG SPOŁECZNYCH ŚWIADCZONYCH W SPOSÓB
ZINDYWIDUALIZOWANY I ZINTEGROWANY W ŚRODOWISKU LOKALNYM, W
CELU WSPIERANIA ICH SAMODZIELNOŚCI, INTEGRACJI SPOŁECZNEJ I
PODNIESIENIA JAKOŚCI ŻYCIA

Cele przekrojowe (horyzontalne)

Cele przekrojowe, zwane również horyzontalnymi, to kluczowe obszary, które mają na celu wsparcie realizacji działań i celów szczegółowych w różnych aspektach polityki społecznej, zdrowotnej i edukacyjnej. W przypadku gminy Lutowiska, cele horyzontalne stanowią fundament dla zapewnienia spójności i synergii pomiędzy poszczególnymi inicjatywami, które są realizowane na poziomie lokalnym. Skierowane są na wzmacnianie współpracy między instytucjami, integrację działań w zakresie dostępności usług oraz poprawę efektywności administracji publicznej i jakości życia mieszkańców.

Cele przekrojowe stanowią podstawę dla skutecznego wprowadzania zmian w zakresie wsparcia społecznego, zdrowotnego, edukacyjnego oraz infrastrukturalnego, obejmując wszystkie grupy społeczne, w tym osoby starsze,

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”
Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus
Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

dzieci, osoby z niepełnosprawnościami, rodziny oraz inne osoby w trudnej sytuacji życiowej. Ich realizacja sprzyja budowaniu zrównoważonego i inkluzywnego rozwoju, odpowiadającego na potrzeby lokalnej społeczności, w tym poprawie jakości usług publicznych oraz dostępności do niezbędnego wsparcia.

Cel przekrojowy 1.	Stałe i aktywne pozyskiwanie środków zewnętrznych
Cel przekrojowy 2.	Podnoszenie kompetencji i poziomu wsparcia kadr świadczących usługi społeczne oraz stałe dostosowywanie zasobów kadrowych do potrzeb mieszkańców
Cel przekrojowy 3.	Wdrażanie, propagowanie i realizacja usług sąsiedzkich oraz promowanie idei wolontariatu
Cel przekrojowy 4.	Współpraca z Kołami Gospodyń Wiejskich, jednostkami OSP lub innymi lokalnymi grupami w zakresie realizacji usług społecznych
Cel przekrojowy 5.	Wzmacnianie więzi międzypokoleniowych poprzez tworzenie przestrzeni i inicjatyw integracyjnych sprzyjających współpracy oraz budowaniu relacji między mieszkańcami w różnym wieku
Cel przekrojowy 6.	Wspieranie mieszkańców w budowaniu i uczestnictwie w grupach wsparcia
Cel przekrojowy 7.	Prowadzenie kampanii edukacyjno-informacyjnych na temat możliwych form wsparcia, a także zwiększających świadomość społeczną, których celem będzie zmiana postrzegania osób z niepełnosprawnościami i starszych w społeczeństwie
Cel przekrojowy 8.	Wzmacnianie współpracy pomiędzy sektorem publicznym, organizacjami pozarządowymi, sektorem prywatnym oraz mieszkańcami w celu zintegrowanego planowania i realizacji usług społecznych

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”

Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

Cel przekrojowy 9.	Wzmacnianie współpracy międzygminnej w zakresie świadczenia usług społecznych
Cel przekrojowy 10.	Rozwijanie infrastruktury wsparcia środowiskowego, poprzez tworzenie dostępnych przestrzeni i miejsc spotkań, takich jak świetlice, które będą sprzyjały integracji społecznej i rozwijaniu sieci wsparcia lokalnego
Cel przekrojowy 11.	Zwiększenie dostępności usług poprzez eliminację barier infrastrukturalnych i komunikacyjnych
Cel przekrojowy 12.	Dążenie do poszerzania pakietu istniejących usług medycznych

Województwo Podkarpackie - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie

ul. Hetmańska 9, 35-045 Rzeszów tel. 17 747 06 00 fax. 17 747 06 01 e-mail: sekretariat@rops.rzeszow.pl www.rops.rzeszow.pl

Obszar 1	Osoby starsze				
Cel operacyjny 1.	Stworzenie warunków umożliwiających osobom starszym możliwie najdłuższe samodzielne funkcjonowanie w swoim środowisku lokalnym, poprzez rozwijanie działań wspólnotowych i indywidualnie dostosowanych form wsparcia				
Nr działania	Działanie	Okres realizacji	Podmioty odpowiedzialne	Źródła finansowania	
1.	Wdrożenie usług transportowych dla seniorów typu door to door	Do 2030 roku	Gmina Lutowiska, OPS i inni realizatorzy	Środki własne Gminy Lutowiska, Fundusze europejskie i krajowe, opłaty wnoszone przez korzystających i inne	
2.	Dążenie do utworzenia dziennego domu pobytu dla Seniorów lub / i placówek wsparcia dziennego	Do 2030 roku	Gmina Lutowiska, OPS, NGO i inni realizatorzy	Środki własne Gminy Lutowiska, Fundusze europejskie i krajowe, opłaty wnoszone przez korzystających i inne	
3.	Wspieranie działalności i poszerzanie zakresu aktywności Klubu Seniora	Do 2030 roku	Gmina Lutowiska, OPS i inni realizatorzy	Środki własne Gminy Lutowiska, Fundusze europejskie i krajowe, opłaty wnoszone przez korzystających i inne	

4.	Organizowanie szkoleń i działań edukacyjnych mających na celu adaptację seniorów do zmieniającego się świata i ich aktywizację	Do 2030 roku	Gmina Lutowiska, OPS, ośrodki kultury i inni realizatorzy	Środki własne Gminy Lutowiska, Fundusze europejskie i krajowe i inne
5.	Rozwijanie usług sąsiedzkich, usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania	Do 2030 roku	Gmina Lutowiska, OPS, NGO i inni realizatorzy	Środki własne Gminy Lutowiska, Fundusze europejskie i krajowe, opłaty wnoszone przez korzystających i inne
6.	Rozwijanie i realizacja usług asystenckich	Do 2030 roku	Gmina Lutowiska, OPS i inni realizatorzy	Środki własne Gminy Lutowiska, Fundusze europejskie i krajowe, opłaty wnoszone przez korzystających i inne

7.	Dążenie do wdrażania świadczeń z zakresu wsparcia psychologicznego i terapeutycznego świadczonych w środowisku zamieszkania	Do 2030 roku	Gmina Lutowiska, OPS, NGO, ośrodki zdrowia i inni realizatorzy	Środki własne Gminy Lutowiska, Fundusze europejskie i krajowe i inne
8.	Wspieranie rodziny i osób pełniących opiekę nad osobą starszą poprzez utrzymanie i rozwój opieki wytchnieniowej	Do 2030 roku	Gmina Lutowiska, OPS, NGO i inni realizatorzy	Środki własne Gminy Lutowiska, Fundusze europejskie i krajowe i inne
9.	Wsparcie szkoleniowe, specjalistyczne, psychologiczne i informacyjne dla opiekunów osób wymagających wsparcia	Do 2030 roku	Gmina Lutowiska, OPS, NGO, ośrodki zdrowia i inni realizatorzy	Środki własne Gminy Lutowiska, Fundusze europejskie i krajowe i inne

10.	Rozwijanie rozwiązań z zakresu mobilnych, internetowych czy telefonicznych usług medycznych np. mobilnych gabinetów lekarskich, teleopieka	Do 2030 roku	Gmina Lutowiska, OPS, ośrodki zdrowia i inni realizatorzy	Środki własne Gminy Lutowiska, Fundusze europejskie i krajowe, opłaty wnoszone przez korzystających i inne
11.	Zapewnianie dostępu do lekarskich i pielęgniarskich wizyt domowych	Do 2030 roku	Gmina Lutowiska, OPS, ośrodki zdrowia i inni realizatorzy	Środki własne Gminy Lutowiska, Fundusze europejskie i krajowe, opłaty wnoszone przez korzystających i inne

Obszar 2	Osoby z niepełnosprawnościami				
Cel operacyjny 2.	Zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami dostępu do wysokiej jakości usług świadczonych w środowisku, wspierających rozwój ich możliwości i aktywne uczestnictwo w życiu społecznym				
Nr działania	Działanie	Okres realizacji	Podmioty odpowiedzialne	Źródła finansowania	
12.	Rozwijanie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania	Do 2030 roku	Gmina Lutowiska, OPS, NGO i inni realizatorzy	Środki własne Gminy Lutowiska, Fundusze europejskie i krajowe, opłaty wnoszone przez korzystających i inne	
13.	Rozwijanie i realizowanie usług asystenckich	Do 2030 roku	Gmina Lutowiska, OPS i inni realizatorzy	Środki własne Gminy Lutowiska, Fundusze europejskie i krajowe, opłaty wnoszone przez korzystających i inne	
14.	Dążenie do utworzenia dziennego domu pobytu lub / i placówek wsparcia dziennego dla osób z niepełnosprawnościami	Do 2030 roku	Gmina Lutowiska, OPS, NGO i inni realizatorzy	Środki własne Gminy Lutowiska, Fundusze europejskie i krajowe, opłaty wnoszone przez korzystających i inne	

15.	Rozwijanie usług z zakresu wsparcia psychologicznego i terapeutycznego dla osób z niepełnosprawnościami	Do 2030 roku	Gmina Lutowiska, OPS, NGO, ośrodki zdrowia i inni realizatorzy	Środki własne Gminy Lutowiska, Fundusze europejskie i krajowe i inne
16.	Dążenie do zapewnienia dostępu do stacjonarnej i mobilnej rehabilitacji	Do 2030 roku	Gmina Lutowiska, OPS, NGO, ośrodki zdrowia i inni realizatorzy	Środki własne Gminy Lutowiska, Fundusze europejskie i krajowe i inne
17.	Wdrożenie usług transportowych dla osób z niepełnosprawnościami typu door to door	Do 2030 roku	Gmina Lutowiska, OPS i inni realizatorzy	Środki własne Gminy Lutowiska, Fundusze europejskie i krajowe, opłaty wnoszone przez korzystających i inne
18.	Wspieranie rodziny i osób pełniących opiekę nad osobą starszą poprzez utrzymanie i rozwój opieki wytchnieniowej	Do 2030 roku	Gmina Lutowiska, OPS, NGO i inni realizatorzy	Środki własne Gminy Lutowiska, Fundusze europejskie i krajowe i inne

19.	Wsparcie szkoleniowe, specjalistyczne, psychologiczne i informacyjne dla opiekunów osób wymagających wsparcia	Do 2030 roku	Gmina Lutowiska, OPS, NGO, ośrodki zdrowia i inni realizatorzy	Środki własne Gminy Lutowiska, Fundusze europejskie i krajowe i inne
20.	Aktywizowanie zawodowe osób z niepełnosprawnościami	Do 2030 roku	Gmina Lutowiska, OPS, Powiatowy Urząd Pracy i inni realizatorzy	Środki własne Gminy Lutowiska, Fundusze europejskie i krajowe i inne

Obszar 3	Osoby w kryzysie bezdomności i zagrożone bezdomnością				
Cel operacyjny 3.	Stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla osób w kryzysie bezdomności oraz osób zagrożonych bezdomnością				
Nr działania	Działanie	Okres realizacji	Podmioty odpowiedzialne	Źródła finansowania	
21.	Świadczenie pracy socjalnej dla osób w kryzysie bezdomności oraz osób zagrożonych bezdomnością	Do 2030 roku	OPS i inni realizatorzy	Środki własne Gminy Lutowiska i inne	
22.	Dążenie do zapewnienia dostępności do mieszkań socjalnych	Do 2030 roku	Gmina Lutowiska i inni realizatorzy	Środki własne Gminy Lutowiska, Fundusze europejskie i krajowe i inne	
23.	Zapewnienie schronienia osobom tego wymagającym (również poprzez umowy z instytucjami spoza gminy)	Do 2030 roku	Gmina Lutowiska, OPS i inni realizatorzy	Środki własne Gminy Lutowiska, Fundusze europejskie i krajowe, opłaty wnoszone przez korzystających i inne	

24.	Aktywizowanie osób bezrobotnych poprzez współpracę z Powiatowym Urzędem Pracy	Do 2030 roku	Gmina Lutowiska, OPS, Powiatowy Urząd Pracy i inni realizatorzy	Środki własne Gminy Lutowiska, Fundusze europejskie i krajowe i inne
-----	---	--------------	---	--

Obszar 4	Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego				
Cel operacyjny 4.	Rozwój środowiskowych form wsparcia, które umożliwią osobom w kryzysie zdrowia psychicznego pełne korzystanie z usług dostosowanych do ich potrzeb, a także rozwój umiejętności życiowych				
	Nr działania	Działanie	Okres realizacji	Podmioty odpowiedzialne	Źródła finansowania
	25.	Rozwijanie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi świadczonych w miejscu zamieszkania	Do 2030 roku	Gmina Lutowiska, OPS, NGO i inni realizatorzy	Środki własne Gminy Lutowiska, Fundusze europejskie i krajowe, opłaty wnoszone przez korzystających i inne

26.	Wspieranie rodziny i osób pełniących opiekę poprzez utrzymanie opieki wytchnieniowej	Do 2030 roku	Gmina Lutowiska, OPS, NGO i inni realizatorzy	Środki własne Gminy Lutowiska, Fundusze europejskie i krajowe i inne
27.	Wsparcie szkoleniowe, specjalistyczne, psychologiczne i informacyjne dla opiekunów osób wymagających wsparcia	Do 2030 roku	Gmina Lutowiska, OPS, NGO, ośrodki zdrowia i inni realizatorzy	Środki własne Gminy Lutowiska, Fundusze europejskie i krajowe i inne
28.	Podejmowanie działań z zakresu zapewnienia dostępu do wsparcia i poradnictwa psychologiczno-terapeutycznego stacjonarnie lub mobile/ online	Do 2030 roku	Gmina Lutowiska, OPS, ośrodki zdrowia i inni realizatorzy	Środki własne Gminy Lutowiska, Fundusze europejskie i krajowe, opłaty wnoszone przez korzystających i inne

29.	Informowanie i promowanie dostępności do ogólnokrajowego telefonu zaufania	Do 2030 roku	Gmina Lutowiska, OPS, ośrodki zdrowia i inni realizatorzy	Środki własne Gminy Lutowiska, Fundusze krajowe i inne
30.	Zwiększanie świadomości społecznej na temat istotności zdrowia psychicznego oraz promowanie działań profilaktycznych w tym obszarze	Do 2030 roku	Gmina Lutowiska, OPS, ośrodki zdrowia i inni realizatorzy	Środki własne Gminy Lutowiska, Fundusze europejskie i krajowe i inne

Obszar 5	Rodziny z dziećmi				
Cel operacyjny 5.	Wzmacnianie rodzin poprzez dostęp do lokalnych, elastycznych usług społecznych				
Nr działania	Działanie	Okres realizacji	Podmioty odpowiedzialne	Źródła finansowania	
31.	Tworzenie i rozwój form instytucjonalnej opieki nad dziećmi typu dzienny opiekun	Do 2030 roku	Gmina Lutowiska, OPS i inni realizatorzy	Środki własne Gminy Lutowiska, Fundusze europejskie i krajowe i inne	
32.	Wspieranie rodziny poprzez działania asystenta rodziny	Do 2030 roku	Gmina Lutowiska, OPS i inni realizatorzy	Środki własne Gminy Lutowiska, Fundusze europejskie i krajowe i inne	
33.	Rozszerzenie oferty spędzania wolnego czasu dla rodzin z dziećmi i młodzieży	Do 2030 roku	Gmina Lutowiska, OPS, placówki oświatowe, ośrodki kultury i inni realizatorzy	Środki własne Gminy Lutowiska, Fundusze europejskie i krajowe i inne	
34.	Zapewnienie dostępu do usług psychologicznych i terapeutycznym w szkołach i poza nimi	Do 2030 roku	Gmina Lutowiska, OPS, placówki oświatowe i inni realizatorzy	Środki własne Gminy Lutowiska, Fundusze europejskie i krajowe i inne	

35.	Wspieranie rodzin poprzez działania przyczyniające się do podniesienia kompetencji wychowawczych rodziców	Do 2030 roku	Gmina Lutowiska, OPS i inni realizatorzy	Środki własne Gminy Lutowiska, Fundusze europejskie i krajowe i inne
36.	Dążenie do zapewniania dostępu do mieszkań komunalnych i socjalnych	Do 2030 roku	Gmina Lutowiska i inni realizatorzy	Środki własne Gminy Lutowiska, Fundusze europejskie i krajowe i inne

8. Źródła finansowania wdrożenia i realizacji planu

Realizacja lokalnego planu deinstytucjonalizacji usług społecznych (LPDI) wymaga stabilnych i zróżnicowanych źródeł finansowania, które umożliwią wdrożenie nowych form wsparcia oraz przekształcenie istniejących instytucji w kierunku bardziej zindywidualizowanych, środowiskowych usług. Niniejszy rozdział nie dotyka w sposób szczegółowy analizy kosztów realizacji planu, natomiast wskazuje przede wszystkim możliwe źródła finansowania, o które ubiegać się może gmina, aby realizować wytyczone w niniejszym Planie kierunki działań.

Poniżej przedstawiono kluczowe źródła finansowania, które mogą zostać wykorzystane na poziomie lokalnym:

1. Środki własne jednostek samorządu terytorialnego (JST)

Jednostki samorządu terytorialnego jako kluczowi realizatorzy polityki społecznej na poziomie lokalnym, powinny zapewnić finansowanie z budżetów własnych.

- Finansowanie bieżące: np. utrzymanie funkcjonowania mieszkań wspomaganych, organizacja usług opiekuńczych czy dziennych form wsparcia.
- Wkład własny do projektów unijnych: JST mogą wykorzystać środki własne jako wkład wymagany do projektów współfinansowanych z funduszy europejskich.
- Tworzenie rezerw celowych: w budżetach lokalnych mogą być tworzone rezerwy na realizację działań wynikających z LPDI, co umożliwi lepsze planowanie wydatków.

2. Fundusze europejskie i krajowe

Deinstytucjonalizacja usług społecznych jest jednym z priorytetów Unii Europejskiej i polityki społecznej w Polsce, co zapewnia szeroki dostęp do funduszy wspierających tego typu działania.

a) Fundusze europejskie 2021–2027

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”

Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

- Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+): finansowanie działań wspierających aktywizację społeczną, integrację zawodową, rozwój usług opiekuńczych oraz wsparcie dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR): wspieranie inwestycji infrastrukturalnych, takich jak tworzenie mieszkań wspomaganych, dziennych domów wsparcia, placówek integracyjnych czy modernizacja istniejących budynków.
- Programy krajowe współfinansowane przez UE, np. Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS), Fundusze Europejskie dla Regionów czy Fundusze Norweskie.

b) Programy krajowe i dotacje ministerialne

- Programy Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej: wsparcie w ramach programów: „Opieka 75+”, „Senior+”, „Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością” czy „Czas na Mieszkanie”.
- Program Fundusz Solidarnościowy: wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami poprzez dofinansowanie asystentów osobistych, usług rehabilitacyjnych czy dostępności w środowisku lokalnym.

3. Partnerstwa publiczno-prywatne (PPP)

Partnerstwo publiczno-prywatne to model, który może skutecznie wesprzeć rozwój usług społecznych, szczególnie w zakresie inwestycji infrastrukturalnych.

W ramach partnerstwa publiczno-prywatnego można realizować działania takie jak np.:

- budowa mieszkań wspomaganych i treningowych, gdzie partner prywatny finansuje inwestycję np. w zamian za długoterminowe użytkowanie lub zarządzanie;
- zlecenie usług społecznych organizacjom pozarządowym lub przedsiębiorstwom społecznym – w ramach tego działania można

Województwo Podkarpackie - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie

ul. Hetmańska 9, 35-045 Rzeszów tel. 17 747 06 00 fax. 17 747 06 01 e-mail: sekretariat@rops.rzeszow.pl www.rops.rzeszow.pl

wykorzystać wiedzę i doświadczenia sektora pozarządowego w realizacji usług środowiskowych.

4. Organizacje pozarządowe i fundacje

Współpraca z organizacjami pozarządowymi może być kluczowa w realizacji działań wynikających z LPDI. NGO-sy często posiadają doświadczenie, które pozwala na skuteczną realizację innowacyjnych form wsparcia. W ramach tej współpracy można np.:

- uzyskać granty i dotacje krajowe i międzynarodowe: fundacje oraz stowarzyszenia mogą ubiegać się o środki na realizację lokalnych projektów deinstytucjonalizacyjnych (np. granty od Fundacji Fundusz Współpracy, np. w ramach programu „Premia społeczna” na współpracę z podmiotem ekonomii społecznej, Fundacji Batorego, Fundacji im. Stefana Kuryłowicza).
- realizować projekty społeczne finansowane z darowizn: np. kampanie crowdfundingowe, darowizny od lokalnych przedsiębiorców lub społeczności.

5. Środki z funduszy celowych i lokalnych inicjatyw

a) Fundusze celowe

- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON): finansowanie działań skierowanych do osób z niepełnosprawnościami, takich jak usługi asystenckie, dostępność przestrzeni publicznej czy szkolenia zawodowe.
- Fundusz Pracy: wsparcie aktywizacji zawodowej i społecznej osób korzystających z pomocy społecznej, w tym osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

b) Lokalna inicjatywa społeczna

- Budżety obywatelskie: przeznaczenie części środków z budżetu obywatelskiego na projekty wspierające deinstytucjonalizację usług, np. tworzenie centrów wsparcia czy mieszkań treningowych.

- Inicjatywa lokalna: współpraca mieszkańców z gminą w realizacji usług społecznych.

6. Środki prywatne i darowizny

Darowizny od lokalnych firm, osób prywatnych czy społeczności mogą wspierać działania na rzecz deinstytucjonalizacji.

- Sponsorzy lokalni: przedsiębiorcy wspierający działalność społeczną w zamian za promocję lub korzyści wizerunkowe.
- Fundraising i kampanie społeczne: zbiórki na rzecz modernizacji placówek, zakup sprzętu czy organizację wydarzeń integracyjnych.
- Opłaty wnoszone przez korzystających

7. Środki z projektów międzynarodowych i fundacji zagranicznych

Warto poszukiwać wsparcia w organizacjach międzynarodowych, które finansują projekty społeczne.

- Fundusze ONZ i WHO: projekty wspierające poprawę zdrowia i jakości życia osób zagrożonych wykluczeniem.
- Fundacje międzynarodowe: np. Open Society Foundations, Fundacja IKEA czy Fundacja Forda, które wspierają rozwój usług społecznych na całym świecie.

8. Połączenie różnych źródeł finansowania

Skuteczne wdrożenie LPDI wymaga synergii różnych źródeł finansowania, zarówno publicznych, jak i prywatnych. Warto łączyć, w miarę możliwości, środki unijne z krajowymi i lokalnymi, wykorzystując doświadczenie organizacji pozarządowych oraz potencjał sektora prywatnego.

Podsumowanie

Dla powodzenia procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych kluczowe jest odpowiednie planowanie finansowe, obejmujące różne źródła i sposoby pozyskiwania środków. Samorządy powinny przyjąć zróżnicowane podejście, korzystając z dostępnych funduszy, współpracując z partnerami z sektora

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”

Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

prywatnego i społecznego, a także aktywnie poszukując innowacyjnych form wsparcia finansowego. Długoterminowe zaangażowanie w zapewnienie środków na deinstytucjonalizację pozwoli na budowę bardziej skutecznego i dostępnego systemu usług społecznych.

Niezwykle istotne jest również dostrzeżenie korzyści finansowych, jakie nieść może za sobą proces deinstytucjonalizacji w gminie. Może on przynieść jednostce oszczędności dzięki ograniczeniu konieczności ponoszenia kosztów pobytu mieszkańców w placówkach całodobowych, na rzecz bardziej efektywnych i elastycznych form wsparcia, takich jak usługi środowiskowe czy usługi sąsiedzkie. Dodatkowo, inwestowanie w lokalne formy wsparcia może stymulować rozwój rynku pracy w regionie, tworząc miejsca pracy dla opiekunów, terapeutów i innych specjalistów.

9. System monitorowania i oceny (ewaluacji)

Kluczowe założenia systemu monitorowania i oceny

Skuteczna realizacja Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych (LPDI) wymaga opracowania systemu monitorowania i oceny, który pozwoli na bieżące śledzenie postępów, identyfikowanie ewentualnych problemów oraz wprowadzanie niezbędnych korekt w planie. Monitoring i ocena są kluczowymi elementami zarządzania planem, ponieważ zapewniają transparentność działań oraz umożliwiają skuteczną adaptację do zmieniających się potrzeb społeczności lokalnej.

1. Monitoring – bieżąca analiza realizacji planu

Monitoring Planu opiera się na corocznych przeglądach dokumentu i wdrażanych działań. Jego funkcją jest regularna weryfikacja stopnia realizacji założonych celów oraz zapewnienie zgodności działań z aktualnymi potrzebami społeczności lokalnej i wytycznymi krajowymi oraz europejskimi poprzez monitorowanie przyjętych wskaźników

Zakres działań:

Rekomendowane jest dokonywanie corocznych przeglądów roboczych, w ramach których dokonywana będzie:

- analiza postępów w realizacji poszczególnych działań w ramach LPDI;
- aktualizacja wskaźników i ocena, w jakim stopniu realizowane działania wspierają założone cele strategiczne;
- identyfikacja ewentualnych barier i propozycja korekt w realizowanych działaniach.

Odpowiedzialność

Realizacją monitoringu zajmuje się Ośrodek Pomocy Społecznej (OPS) jako jednostka koordynująca wdrażanie LPDI, we współpracy z innymi podmiotami odpowiedzialnymi za realizację działań na terenie gminy.

Harmonogram

Monitoring odbywa się corocznie, z raportem opracowywanym na koniec roku kalendarzowego przedstawiającym realizację określonych wskaźników (w postaci wskazania stopnia realizacji danego wskaźnika i zaraportowania zaobserwowanej tendencji).

Narzędzia

Narzędziami niezbędnymi do przeprowadzenia monitoringu będzie przede wszystkim analiza danych zgromadzonych w bazach OPS oraz informacji dostarczanych przez partnerów i interesariuszy. Rekomendowana jest także organizacja przez OPS regularnych spotkań roboczych pozwalających na wymianę informacji i identyfikację potencjalnych obszarów wymagających uwagi.

2. Ewaluacja – strategiczna ocena długoterminowa

Ewaluacja LPDI została zaplanowana jako kluczowe narzędzie strategiczne, mające na celu ocenę skuteczności podejmowanych działań w perspektywie 5-letniej. Jest to element zapewniający systematyczne doskonalenie usług oraz dostosowanie planu do zmieniających się warunków społeczno-gospodarczych.

Cel oceny

Celem prowadzonych działań jest ocena długoterminowych efektów wdrażania LPDI, w tym: skuteczności działań (czy cele zostały osiągnięte?) i efektywności (czy zasoby zostały właściwie wykorzystane?).

Zakres ewaluacji

Ewaluacja obejmuje szeroką analizę wskaźników osiągnięcia celów, konsultacje z interesariuszami oraz przegląd doświadczeń z realizacji działań. Wynikiem powinien być raport z rekomendacjami dla przyszłych aktualizacji LPDI.

Harmonogram

Ewaluacja przeprowadzana jest co pięć lat – dzięki temu możliwa jest ocena zarówno bieżących działań, jak i ich wpływu w dłuższej perspektywie.

Narzędzia ewaluacji

Ewaluacja LPDI jest kluczowym procesem, który pozwala na ocenę skuteczności działań podejmowanych w ramach lokalnej polityki społecznej. Wśród podstawowych narzędzi wykorzystywanych w ewaluacji LPDI znajdują się: 1) analiza wskaźników, która pozwoli ocenić stopień realizacji założonych celów LPDI oraz efektywność działań; 2) badania z interesariuszami - ankiety i wywiady z beneficjentami oraz pracownikami umożliwią zebranie opinii na temat jakości usług oraz ich wpływu na życie mieszkańców, co pozwoli na dostosowanie działań do ich rzeczywistych potrzeb; 3) przegląd dokumentacji, raportów i sprawozdań związanych z realizacją LPDI, co dostarczy danych o wykorzystaniu zasobów oraz pomoże ocenić efektywność finansową i organizacyjną działań.

Harmonogram i częstotliwość działań w ramach systemu monitoringu i oceny

1. Roczne przeglądy robocze:
 - analiza wskaźników, bieżące dostosowywanie działań do zmieniających się potrzeb i warunków
 - publikacja krótkich raportów z rekomendacjami i podsumowaniem postępów
2. Pięcioletnia ewaluacja, czyli:
 - kompleksowa analiza skuteczności i efektywności realizacji LPDI
 - konsultacje społeczne oraz analiza zgodności z wytycznymi strategicznymi

Zaangażowanie interesariuszy w proces monitorowania

Efektywny system monitorowania i oceny wymaga współpracy i partnerstwa różnych interesariuszy działających na obszarze gminy, zatem w ramach systemu monitorowania realizacji planu włączone będą następujące grupy interesariuszy:

- władze gminy – odpowiedzialne za nadzorowanie realizacji planu oraz zapewnienie środków na monitoring;

- przedstawiciele jednostek organizacyjnych gminy odpowiedzialnych za świadczenie usług społecznych;
- zespół roboczy ds. opracowania, wdrażania i monitorowania LPDI;
- inne podmioty realizujące usługi społeczne na terenie gminy – organizacje pozarządowe, przedsiębiorstwa społeczne oraz inne instytucje odpowiedzialne za wdrażanie konkretnych działań;
- beneficjenci usług – opinie i doświadczenia użytkowników usług społecznych są kluczowe dla oceny ich jakości i skuteczności;
- społeczność lokalna – mieszkańcy gminy powinni być informowani o realizacji LPDI, co pozwala na zwiększenie ich zaangażowania i akceptacji dla podejmowanych działań.

Kluczową grupą w tym zestawieniu jest Zespół Roboczy ds. opracowania, wdrażania i monitorowania LPDI, który aktywnie uczestniczył w projektowaniu niniejszego dokumentu oraz go opiniował.

Wskaźniki monitoringu

Wskaźniki te są mierzalne, konkretne i pozwalają na ocenę postępów w realizacji LPDI, zostały opracowane wspólnie z Gminnym Zespołem ds. Opracowania Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych.

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa (12.2024)	Tendencja oczekiwana do 2030 roku (malejąca/stabilna/wzrostowa)	Źródło danych
Liczba osób objętych wsparciem usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych	Liczba osób	1	wzrostowa	Dane własne GOPS

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”

Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus
Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

świadczone w miejscu zamieszkania				
Liczba dziennych domów pobytu dla osób starszych, niepełnosprawnych i innych grup potrzebujących wsparcia	Liczba placówek	0	wzrostowa	Dane własne GOPS
Liczba lokalnych podmiotów (NGO, spółdzielni socjalnych) świadczących usługi społeczne w środowisku	Liczba podmiotów	0	wzrostowa	Dane własne GOPS i UG
Liczba seniorów korzystających z dziennego domu pobytu	Liczba osób	0	wzrostowa	Dane własne GOPS
Liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających z dziennego domu pobytu	Liczba osób	0	wzrostowa	Dane własne GOPS
Liczba osób korzystających z usług transportowych typu door to door miesięcznie	Liczba osób	0	wzrostowa	Dane własne GOPS
Liczba osób objętych usługami sąsiedzkimi	Liczba osób	0	wzrostowa	Dane własne GOPS

Województwo Podkarpackie - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie

ul. Hetmańska 9, 35-045 Rzeszów tel. 17 747 06 00 fax. 17 747 06 01 e-mail: sekretariat@rops.rzeszow.pl www.rops.rzeszow.pl

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”

Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus
Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

Liczba osób objętych usługami asystenta osoby z niepełnosprawnościami	Liczba osób	4	wzrostowa	Dane własne GOPS
Liczba osób pełniących funkcję asystenta rodziny	Liczba osób	1	stabilna	Dane własne GOPS
Liczba osób korzystających z opieki wytchnieniowej	Liczba osób	2	wzrostowa	Dane własne GOPS
Liczba mieszkań socjalnych	Liczba lokali	0	wzrostowa	Dane własne UG
Liczba szkoleń, które odbyła kadra świadcząca usługi społeczne rocznie	Liczba szkoleń	10	wzrostowa	Dane własne GOPS

Województwo Podkarpackie - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie

ul. Hetmańska 9, 35-045 Rzeszów tel. 17 747 06 00 fax. 17 747 06 01 e-mail: sekretariat@rops.rzeszow.pl www.rops.rzeszow.pl

10. Spis rysunków i tabel

Rysunek nr 1. Lokalizacja gminy Lutowiska na tle województwa podkarpackiego	12
Rysunek nr 2. Liczba ludności gminy Lutowiska w latach 2003 - 2023 (stan na 31 grudnia)	13
Rysunek nr 3. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w gminie Lutowiska	19
Rysunek nr 4. Gospodarstwa domowe i osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie Lutowiska w latach 2011-2023.....	20
Rysunek nr 5. Korzystający z pomocy społecznej w gminie	21
Rysunek nr 6. Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych	22
Rysunek nr 7. Dane metryczkowe ankietowanych mieszkańców gminy Lutowiska	31
Rysunek nr 8. Stan gospodarstw domowych ankietowanych mieszkańców gminy Lutowiska	32
Rysunek nr 9. Grupy społeczne, którym najtrudniej żyje się w gminie Lutowiska według ankietowanych	33
Rysunek nr 10. Najważniejsze usługi społeczne dla mieszkańców gminy Lutowiska	34
Rysunek nr 11. Ocena korzystności deinstytucjonalizacji w gminie Lutowiska przez mieszkańców.....	35
Rysunek nr 12. Grupy, dla których deinstytucjonalizacja będzie najbardziej korzystna i efektywna według ankietowanych w gminie Lutowiska	36
Tabela 1. Korzystający ze świadczeń rodzinnych w gminie Lutowiska w latach 2011 - 2023	23
Tabela 2. Wysokość kwoty świadczeń rodzinnych i zasiłków pielęgnacyjnych w gminie Lutowiska w latach 2011- 2023	24
Tabela 3. Wydatki na świadczenia wychowawcze w gminie Lutowiska w latach 2017 - 2021	25

